

Komisjoni teatis**Ühenduse suunised riigiabieskirjade kohaldamiseks seoses lairibavõrkude kiire kasutuselevõtuga****(EMPs kohaldatav tekst)**

(2009/C 235/04)

1. SISSEJUHATUS

1. Lairibaühenduse olemasolu on info- ja sidetehnoloogiate väljatöötamise, kasutuselevõtu ja kasutamise jaoks majanduses ja ühiskonnas olulise tähtsusega. Lairibaühendus on strateegilise tähtsusega, sest selle kaudu saab kiirendada kõnealuste tehnoloogiate levitamist kasvu ja uuenduste saavutamiseks kõigis majandussektorites ning sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamiseks. Komisjon toetab aktiivselt lairibateenuste kättesaadavust kõigile Euroopa kodanikele, nagu on sätestatud Lissaboni strateegias ja sellele järgnenud teatistes ⁽¹⁾.
2. 26. novembril 2008 võttis komisjon vastu Euroopa majanduse elavdamise kava (avaldatud pealkirja „Euroopa majanduse taastamise kava” all, edaspidi „majanduse elavdamise kava”), ⁽²⁾ mis on mõeldud edendama Euroopa taastumist finants- ja majanduskriisist. Lairibastrateegia on majanduse elavdamise kava oluline osa ⁽³⁾. Eelkõige on majanduse elavdamise kava eesmärk suurendada kindlaksmääratud strateegilistes sektorites, sealhulgas lairibasektoris selliseid ELi investeeringuid, mis aitavad toetada majandust lühemas perspektiivis ja luua pikema aja vältel jätkusuutlikuks majanduskasvuks vajalik infrastruktuur.
3. Osana majanduse elavdamise kavast ja selleks, et täita eesmärki, mille kohaselt 2010. aastaks on saavutatud kiire Interneti-ühenduse 100 % kättesaadavus kõigile kodanikele, otsustas komisjon lisada Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi (EAFRD) 1,02 miljardit eurot. Nimetatud summat kasutatakse osaliselt lairibainfrastruktuuride kasutuselevõtuks maapiirkondades, et tagada nendes Interneti-ühendus, luua uusi töökohti ja aidata arendada äritegevust ⁽⁴⁾. Lisaks on mitu liikmesriiki teatanud kavast toetada investeerimist mitte ainult kiirese lairibainfrastruktuuri maapiirkondades ja puuduliku ühendusega piirkondades, vaid ka väga suure kiirusega ühendust võimaldavatesse järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudesse (*next generation access networks – NGA*) ⁽⁵⁾ oma territooriumi suurtes piirkondades, sealhulgas linnades või sellistes piirkondades, kus lairibaühenduse põhiinfrastruktuur on juba olemas.
4. Tuleb meenutada, et dokumendis „Riigiabi tegevuskava – vähem ja paremini suunatud riigiabi: riigiabireformi kava 2005–2009” ⁽⁶⁾ märkis komisjon, et teatavatel tingimustel võivad riigiabimeetmed olla tõhusad vahendid ühishuvi eesmärkide saavutamisel. Eelkõige võib riigiabi andmine aidata korrigeerida turutõrkeid, parandades turgude tõhusat toimimist ning aidates kaasa konkurentsivõime tugevdamisele. Lisaks võib juhul, kui turg on toimiv, kuid saavutatud tulemused ei ole ühtekuuluvuspoliitika seisukohast rahuldavad, riigiabi kasutada soovitud, tasakaalustatumate tulemuste saavutamiseks. Eelkõige võib hästisuunatud riiklik sekkumine lairibaühenduse valdkonnas aidata vähendada digitaalset lõhet, ⁽⁷⁾ mis eraldab ühe riigi piires selliseid alasid ja piirkondi, kus pakutakse taskukohaseid ja konkurentsivõimelisi lairibateenuseid ning selliseid alasid, kus kõnealuseid teenuseid ei pakuta.

⁽¹⁾ Vt näiteks „i2010 – kasvu ja tööhõivet edendav Euroopa infoühiskond”, KOM(2005) 229 (lõplik), 1. juuni 2005; „E-Euroopa 2005: infoühiskond kõigile”, KOM(2002) 263 (lõplik), „Lairibaühenduse lõhe ületamine”, KOM(2006) 129.

⁽²⁾ Komisjoni teatis Euroopa Ülemkogule, KOM(2008) 800.

⁽³⁾ 19.–20. märtsil 2009 Brüsselis toimunud Euroopa Ülemkogu – eesistujariigi järeldused.

⁽⁴⁾ Vt määrus (EÜ) nr 473/2009, 25.5.2009, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja määrust (EÜ) nr 1290/2005 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise kohta (ELT L 144, 9.6.2009, lk 3).

⁽⁵⁾ Käesolevas dokumendis peetakse järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude all silmas selliseid traadiga juurdepääsuvõrke, mis koosnevad kas tervikuna või osaliselt optilistest elementidest ja mis on võimelised pakkuma tõhusat (näiteks suurema läbilaskevõimega) lairibajuurdepääsu teenuseid võrreldes nende teenustega, mida pakutakse olemasolevate koaksiaalkaablil põhinevate võrkude kaudu (vt ka joonealune märkus 60).

⁽⁶⁾ KOM(2005) 107 (lõplik).

⁽⁷⁾ Viimase kümne aasta jooksul on info- ja sidetehnoloogia muutunud laiale üldsusele kättesaadavaks ja taskukohaseks. Mõistet „digitaalne lõhe” kasutatakse tavapärastel eristamiseks neid isikuid ja kogukondi, kellel on juurdepääs infotehnoloogiale ja neid, kellel see puudub. Kuigi sellisel „digitaalsel lõhel” võib olla erinevaid põhjuseid, on neist peamiseks asjakohase lairibainfrastruktuuri puudumine. Vaadates piirkondlikku mõõdet, on info- ja sidetehnoloogiale juurdepääsu ning selle kasutamise puhul oluline tegur linnastumise määr. Interneti kättesaadavus Euroopa Liidu hõredalt asustatud piirkondades on seega hulga väiksem.

5. Samal ajal tuleb tagada, et riigiabi ei suruks tahaplaanile lairibasektori turuinitiativi. Kui lairibaühendusele antavat riigiabi kasutatakse piirkondades, milles turuosalise tavaliselt investeeriksid või on juba investeerinud, võib see mõjutada lairibaoperaatorite poolt turutingimuste kohaselt tehtud investeerimist ja märkimisväärselt kahjustada turuosaliste üldist tahet lairibaühendusse investeerida. Sellistel juhtudel võib lairibaühendusele antav riigiabi eesmärgi saavutamist takistada. Lairibaühenduse valdkonna riigiabi kontrollimise peamine eesmärk on tagada, et riigiabimeetmete kaudu saavutatakse kiiremini suurema katvusega lairibaühendus ja selle laialdasem kasutuselevõtt võrreldes abi mitteandmisega. Samuti tuleb tagada, et abi soodne mõju kaaluks üles konkurentsimoontonutusest ilmneva võiva kahjuliku mõju.
6. Tuleb meenutada, et elektroonilist sidet käsitlevas reguleerivas raamistikus käsitletakse ka lairibajuurdepääsuga seotud küsimusi⁽⁸⁾. Seega kasutatakse lairibateenuse hulgimüügiturgude puhul kõigis liikmesriikides seni eelnevat reguleerimist. Sellega seoses on komisjon⁽⁹⁾ ja riiklikud ametiasutused⁽¹⁰⁾ juba teinud mitmeid algatusi eesmärgiga tegeleda uute probleemide lahendamiseks, mida järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud tekitavad reguleerimise seisukohast, eelkõige seoses juurdepääsuküsimustega.
7. Käesolevates suunistes võetakse kokku komisjoni poliitika, mis käsitleb asutamislepingu riigiabieeskirjade kohaldamist riiklike meetmete suhtes, millega toetatakse tavapärase lairibavõrkude kasutuselevõttu (jagu 2), samuti tegeletakse mitme küsimusega, mis on seotud järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kiire kasutuselevõtu julgustamiseks ja toetamiseks mõeldud riiklike meetmete hindamisega (jagu 3).
8. Komisjon kohaldab käesolevas teatises ettenähtud suuniseid lairibaühendusele antava riigiabi hindamisel, suurendades seeläbi otsuste tegemise tava õiguskindlust ja läbipaistvust.

2. LAIRIBAÜHENDUSE PROJEKTIDELE ANTAVAT RIIGIABI KÄSITLEV KOMISJONI POLIITIKA

2.1. Riigiabieeskirjade kohaldamine

9. Komisjon on võtnud väga soosiva hoiaku selliste riigiabimeetmete suhtes, millega toetatakse lairibaühenduse kasutuselevõttu maapiirkondades ja puuduliku ühendusega piirkondades, olles samas kriitilisem abimeetmete võtmise suhtes piirkondades, kus lairibainfrastruktuur on juba olemas ja konkurents toimib. Kuna riiklik sekkumine lairibaühenduse kasutuselevõtuks vastas riigiabi tingimustele artikli 87 lõike 1 tähenduses, on komisjon selle kokkusobivust hinnanud peamiselt artikli 87 lõike 3 kohaselt. Komisjoni riigiabipoliitika seoses lairibavõrkude kasutuselevõtu toetamiseks võetavate riiklike meetmetega on kokkuvõtlikult esitatud jagudes 2.2 ja 2.3.

2.2. Artikli 87 lõige 1: abi olemasolu

10. Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 87 lõike 1 kohaselt „on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust”. Sellest järeldub, et meede on riigiabi, kui see vastab kõigile järgmistele tingimustele:

a) meede rahastatakse riigi ressurssidest,

b) see annab ettevõtjatele majandusliku eelise,

⁽⁸⁾ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (raamdirektiiv) (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 33), Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/20/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenustega seotud lubade andmise kohta (loadirektiiv) (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 21) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/19/EÜ elektrooniliste sidevõrkudele ja nendega seotud vahenditele juurdepääsu ja vastastikuse sidumise kohta (juurdepääsu käsitlev direktiiv) (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 7).

⁽⁹⁾ Vt komisjoni soovitus eelõu, mis käsitleb reguleeritud juurdepääsu järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudele: http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm/doc/library/public_consult/nga/dr_recomm_nga.pdf

⁽¹⁰⁾ Vt näiteks Euroopa reguleerivate asutuste töörühma avaldust juurdepääsu kohta järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudele, ERG (08) 68: http://www.erg.eu.int/doc/publications/erg_08_68_statement_on_nga_development_081211.pdf; Ofcom, „Delivering super fast broadband in the UK. Promoting investment and competition” Statement, 3. märts 2009. Vt ka Prantsusmaal 15. jaanuaril 2009 vastuvõetud õigusakt kiudoptikal põhinevate võrkude kasutuselevõtu edendamiseks: *Journal Officiel de la république française*, 16. jaanuar 2009.

c) nimetatud eelis on selektiivne ja kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi,

d) meede mõjutab ühendusesisest kaubandust.

11. Nagu näitab komisjoni otsuste tegemise tava lairibaühenduse valdkonnas, hõlmab lairibaühenduse projektidele antav riiklik toetus sageli riigiabi asutamislepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses ⁽¹¹⁾.
12. Esiteks hõlmavad meetmed tavaliselt riigi ressursse (nt riik toetab lairibaühenduse projekte toetuste, maksuvähenduste või muud liiki soodsamate rahastamistingimuste kaudu) ⁽¹²⁾.
13. Teiseks, mis puutub majandustegevuse toetamisse, siis lairibaühenduse kasutuselevõttu toetavad riiklikud meetmed on tavaliselt seotud majandustegevusega (nt lairibainfrastruktuuri ehitamine ja käitamine ning sellele juurdepääsu võimaldamine; see hõlmab tagasiühenduse seadmeid ja maapealseid seadmeid, nt traatühenduse, maapealseid traadita ja satelliidipõhiseid tehnoloogiaid või tehnoloogiate kombineerimist). Siiski on erandjuhtudel võimalik, et nimetatud viisil rahastatud võrku ei kasutata äritegevuse eesmärkidel (s.t võrk annab lairibajuurdepääsu mittetulunduslikele veebisaitidele, teenustele ja teabele); ⁽¹³⁾ sel juhul ei hõlma riiklik sekkumine majandusliku eelise andmist ettevõtjatele ja ei ole seega riigiabi asutamislepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses.
14. Kolmandaks, mis puudutab eelise andmist, siis abi antakse otse võrguinvestoritele, ⁽¹⁴⁾ kes enamikul juhtudel valitakse välja avatud hankemenetluse teel ⁽¹⁵⁾. Kuna hankemenetluse kasutamine tagab, et abi on konkreetse projekti puhul piiratud vajaliku miinimumsummaga, võib rahaline toetus võimaldada väljavalitud pakkujal tegeleda ettevõtlusega tingimustel, mis muidu turul kättesaadavad ei oleks. Kaudsete kasusaajate hulka võivad kuuluda ka kolmandatest isikutest operaatorid, kes saavad eelnevalt kirjeldatud viisil ehitatud infrastruktuurile hulgimüügitasandi juurdepääsu ning ärikasutajad, kes saavad lairibaühenduse sellistel tingimustel, mis ei oleks ilma riikliku sekkumiseta võimalikud ⁽¹⁶⁾.
15. Neljandaks, mis puutub valikulise tingimusse, siis lairibavõrkude kasutuselevõttu toetavad riiklikud meetmed on laadilt selektiivsed, kuna need on suunatud ettevõtjatele, kes tegutsevad ainult teatavates piirkondades või elektrooniliste sideteenuste turu teatavates segmentides. Lisaks, mis puutub konkurentsi moonutamisse, siis riiklik sekkumine kaldub muutma olemasolevaid turutingimusi, sest mitmed ettevõtjad valiksid olemasolevate, tõenäoliselt kallimate turupõhiste lahenduste asemel nüüd abi saava teenusepakkuja teenused ⁽¹⁷⁾. Seetõttu on asjaolul, et lairibateenus muutub kättesaadavaks – kas üleüldiselt või madalama hinnaga kui muidu – konkurentsi moonutav mõju. Samuti võib lairibateenusele antav riiklik toetus vähendada kulutasuvust ja suruda tahaplaanile nende turul osalejate tehtavad investeeringud, kes oleksid muidu soovinud sihtpiirkonda või selle osadesse investeerida.
16. Kuna riiklik sekkumine kaldub mõjutama muude liikmesriikide teenusepakkujaid, on sellel mõju ka kaubandusele, sest elektrooniliste sideteenuste turud (sealhulgas hulgimüügiturud ja lairibateenuse jaemüügiturud) on avatud operaatorite ja teenusepakkujate vahelisele konkurentstile ⁽¹⁸⁾.

⁽¹¹⁾ Loetelu kõigist lairibaühenduse valdkonnas riigiabiieskirjade kohaselt tehtud komisjoni otsustest on kättesaadav järgmisel veebilehel: http://ec.europa.eu/competition/sectors/telecommunications/broadband_decisions.pdf

⁽¹²⁾ Vt ka jagu 2.2.2, milles käsitletakse turumajandusliku investeerimise põhimõtet.

⁽¹³⁾ Vt komisjoni 30. mai 2007. aasta otsus juhtumi NN 24/07 kohta – Tšehhi Vabariik, „Praha linnavalitsuse traadita Interneti-võrk”.

⁽¹⁴⁾ Mõiste „investor” märgib ettevõtjaid või elektroonilise sidevõrgu operaatoreid, kes investeerivad lairibainfrastruktuuri ehitamisse ja kasutuselevõttu.

⁽¹⁵⁾ Ainult ühel juhul on komisjon kiitnud heaks ilma avatud hankemenetluseta riikliku meetme, mis hõlmas maksusoodustuste kava lairibaühenduse kasutuselevõtu toetamiseks puuduliku ühendusega piirkondades Ungaris, vt otsus N 398/05 – Ungari, „Maksusoodustuse väljatöötamine lairibaühenduse toetamiseks”.

⁽¹⁶⁾ Vt näiteks komisjoni otsus N 570/07 – Saksamaa, „Baden-Württembergi lairibaühendus”; otsus N 157/06 – Ühendkuningriik, „Projekt „South Yorkshire Digital Region””; otsus N 262/06 – Itaalia, „Lairibaühendus Toscana maapiirkondadele”; otsus N 201/06 – Kreeka, „Lairibaühenduse edendamine hõlmamata piirkondades”; ja otsus N 131/05 – Ühendkuningriik, „FibreSpeed lairibaprojekt Walesis”. Kodukasutajate suhtes, kuigi nad saavad nimetatud meetmetest kasu, ei kohaldata riigiabiieskirju, kuna nad ei ole ettevõtjad ega majandustegevuses osalejad artikli 87 lõike 1 tähenduses.

⁽¹⁷⁾ Vt komisjoni otsus N 266/08 – Saksamaa, „Lairibateenus Baieri maapiirkondades”.

⁽¹⁸⁾ Vt komisjoni otsus N 237/08 – Saksamaa, „Lairibateenuse toetamine Alam-Saksi liidumaal”.

2.2.1. Abi puudumine: turumajandusliku investeerimise põhimõtte kohaldamine

17. Kui riik toetab lairibaühenduse kasutuselevõttu projekti elluviimise eest vastutava ettevõtja aktsiakapitalis osalemise teel või kapitalisüsti abil, tuleb hinnata, kas nimetatud investeering hõlmab riigiabi. Asutamislepingu artiklis 295 on sätestatud, et „(käesolev)leping ei mõjuta mingil viisil omandi õiguslikku režiimi liikmesriikides”. Vastavalt Euroopa Ühenduste Kohtu pretsedendiõigusele järeldub võrdse kohtlemise põhimõttest, et kapitali, mille riik on otseselt või kaudselt andnud ettevõtja käsutusse tingimustel, mis vastavad tavalistele turutingimustele, ei saa käsitleda riigiabina.

18. Kui riikliku investori osalusel aktsiakapitalis või tema tehtavatel kapitalisüstidel puuduvad piisavad väljavaated kasumlikkusele isegi pika aja vältel, tuleb sellist sekkumist pidada abiks asutamislepingu artikli 87 tähenduses ja selle kokkusobivust ühisturuga tuleb hinnata ainult nimetatud sättes ettenähtud kriteeriumide põhjal ⁽¹⁹⁾.

19. Komisjon on Amsterdami otsuses käsitlenud turumajandusliku investeerimise põhimõtte kohaldamist lairibavaldkonnas ⁽²⁰⁾. Nagu otsuses rõhutatud, tuleb riikliku investeeringu vastavust turutingimustele tõendada põhjalikult ja igakülgselt kas erainvestorite märkimisväärse osaluse abil või usaldusväärse äriplaani põhjal, mis näitaks investeeringu piisavat tasuvust. Kui erainvestorid projektis osalevad, on eeltingimuseks, et nad on hinnanud investeeringuga seotud äririske samadel tingimustel riikliku investoriga.

2.2.2. Abi puudumine: avalike teenuste eest makstav hüvitis ja Altmarki kriteeriumid

20. Mõnel juhul võib liikmesriik otsustada käsitleda lairibavõrgu pakkumist üldist majandushuvi pakkuva teenusena asutamislepingu artikli 86 lõike 2 tähenduses ⁽²¹⁾.

21. Euroopa Ühenduste Kohtu pretsedendiõiguse kohaselt võib üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise riiklik rahastamine juhul, kui täidetud on neli põhitingimust (mida nimetatakse Altmarki kriteeriumideks), jääda väljapoole asutamislepingu artikli 87 lõike 1 kohaldamisala ⁽²²⁾. Nimetatud neli tingimust on järgmised: a) üldist majandushuvi pakkuvate teenuste riiklikust rahastamisest kasusaajale peab olema ametlikult antud kohustus pakkuda üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid ning see kohustus peab olema selgelt määratletud; b) hüvitise väljaarvutamise parameetrid tuleb eelnevalt objektiivsel ja läbipaistval viisil kindlaks määrata, et vältida majanduslike eeliste andmist, mis võiksid soosida hüvitist saavat ettevõtjat võrreldes konkureerivate ettevõtjatega; c) hüvitis ei tohi ületada üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise kohustuste täitmisel tekkivaid täielikke või osalisi kulutusi, võttes arvesse saadud tulu ja mõistlikku kasumit ning d) juhul, kui hüvitise saaja ei osutu valituks riigihankemenetluse käigus, tuleb vajaliku hüvitise suuruse määramiseks analüüsida kulutusi, mida teeb nõuetekohaselt juhitud ettevõtja, kes täidab nimetatud kohustusi, võttes arvesse tegevusest saadud tulu ja kõnealuste kohustuste täitmisest saadud mõistlikku kasumit.

⁽¹⁹⁾ Kohtuasi C-303/88, Itaalia vs. komisjon, (1991) EKL, lk I-1433, punktid 20–22.

⁽²⁰⁾ Komisjoni 11. detsembri 2007. aasta otsus juhtumi C 53/2006 kohta. Juhtum käsitles Amsterdami linnavalitsuse investeeringuid kodukasutajale mõeldud kiudoptilise võrgu, ELT L 247, 16.9.2008, lk 27. Juhtum käsitles kodukasutajale mõeldud kiudoptilise lairibajuurdepääsuvõrgu ehitamist, mis ühendaks Amsterdamis 37 000 majapidamist, millel juba on juurdepääs erinevatele konkureerivatele lairibavõrkudele. Amsterdami linnavalitsus otsustas koos kahe erainvestori ja viie sotsiaaleluasemeid haldava ettevõtja tütarettevõtjaga investeerida võrgu passiivsesse infrastruktuuri. Passiivse infrastruktuuri omanik ja haldaja oli eraldi üksus, milles kolmandik osakuid kuulus Amsterdami linnavalitsusele, kolmandik kahele erainvestorile (ING Real Estate ja Reggefiber) ja kolmandik sotsiaaleluasemeid haldavatele ettevõtjatele.

⁽²¹⁾ Vastavalt pretsedendiõigusele peab üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavale ettevõtjale selle ülesande olema andnud avalik-õiguslik asutus. Teenusepakkujale saab anda ülesande osutada üldist majandushuvi pakkuvat teenust avaliku teenuse kontsessiooni kaudu; vt liidetud kohtuasjad T-204/97 ja T-270/97 EPAC vs. komisjon (2000) EKL, lk II-2267, punkt 126, ja kohtuasi T-17/02 Fred Olsen vs. komisjon (2005) EKL, lk II-2031, punktid 186 ja 188–189.

⁽²²⁾ Vt kohtuasi C-280/00, Altmark Trans GmbH ja Regierungspräsident Magdeburg vs. Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, (2003) EKL, lk I-7747 (edaspidi „Altmarki otsus”).

22. Kahes otsuses, ⁽²³⁾ mis käsitlevad piirkondlike asutuste võetud meetmeid (subsideeritud) avaliku teenuse kontsessiooni ⁽²⁴⁾ andmiseks eraõiguslikele operaatoritele lairibaiühenduse põhivõrkude kasutuselevõtu jaoks puuduliku ühendusega piirkondades, jõudis komisjon järeldusele, et teatatud toetuskavad olid kooskõlas Altmarki otsuses esitatud nelja kriteeriumiga ning ei kuulu seega artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse ⁽²⁵⁾. Eelkõige valiti võitnud pakkuja mõlemal juhul väikseima taotletud abisumma alusel ja makstud hüvitise suurus määrati kindlaks eelnevalt kujundatud ja läbipaistvate kriteeriumide alusel. Lisaks ei tuvastanud komisjon ülemäärase hüvitise maksmise ohtu ega leidnud ka tõendeid sellise maksmise kohta.
23. Komisjon on otsustanud, et üldist majandushuvi pakkuvate teenuste mõistet ja sellest tulenevat toetumist Altmarki kohtupraktikale ei saa arvestada, kui teenusepakkujal ei olnud selget volitust ega kohustust pakkuda lairibajuurdepääsu ning ühendada kõik kodanikud ja ettevõtjad puuduliku ühendusega piirkondades, vaid tema tegevus oli pigem suunatud ühenduse pakkumisele ettevõtjatele ⁽²⁶⁾.
24. Pretsedendiõigusest lähtuvalt on liikmesriikidel laialdased volitused üldist majandushuvi pakkuvate teenuste määramisel. Selliste teenuste või ülesannete määramise võib komisjon ilmse vea korral vaidlustada ⁽²⁷⁾. See tähendab, et kuigi üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamisega seotud ülesannete laadi ja ulatuse määramine on liikmesriigi pädevuses ja tal on õigus teha seda oma äranägemise järgi, ei ole nimetatud pädevus piiratu ega omavoliliselt rakendatav ⁽²⁸⁾. Selleks et teatavat tegevust peetaks üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks, peaksid sellel eelkõige olema erijooned võrreldes tavapärase majandustegevusega ⁽²⁹⁾. Sellega seoses on komisjon seisukohal, et nendes piirkondades, kus erainvestorid on juba investeerinud lairibavõrgu infrastruktuuri (või on oma võrguinfrastruktuuri laiendamas) ja juba pakuvad konkureerivaid lairibateenuseid sobiva lairibakatvusega, ei tohiks samaaegse konkureeriva ja riiklikult rahastatud lairibainfrastruktuuri loomist pidada üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks asutamislepingu artikli 86 tähenduses ⁽³⁰⁾. Kui on võimalik tõendada, et erainvestorid ei
- ⁽²³⁾ Vt komisjoni otsus N 381/04 – Prantsusmaa, „Pyrenées-Atlantiques'i kiirvõrgustiku projekt” ja komisjoni otsus N 382/04 – Prantsusmaa, „Kiire võrguühenduse rajamine Limousini piirkonnas”.
- ⁽²⁴⁾ Kuigi käesolevates suunistes kasutatakse üksnes mõistet „avaliku teenuse kontsessioon”, võib avaliku teenuse või üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamiseks sõlmitava lepingu vorm liikmesriigiti erineda. Nimetatud dokument peab siiski sisaldama vähemalt ülesandeks tehtud avalike teenuste osutamise kohustuse olemust, ulatust ja kestust ning neid teenuseid osutavate ettevõtjate nimesid ja ettevõtja poolt kantavaid kulusid.
- ⁽²⁵⁾ Eelkõige, võttes arvesse, et liikmesriikidel on laialdased volitused üldist majandushuvi pakkuvate teenuste määramisel, tunnustas komisjon nimetatud kahes otsuses, et kui täieliku katvusega lairibainfrastruktuur on avatud kõigile teistele võrguteenuse pakkujatele, korrigeerib turutörke ning pakub ühendust kõigile kasutajatele asjaomastes piirkondades, ei ole asjaomased liikmesriigid teinud viga, käsitledes sellise teenuse pakkumist üldist majandushuvi pakkuva teenusena.
- ⁽²⁶⁾ Vt komisjoni otsus N 284/05 – Iirimaa, „Piirkondlik lairibaprogramm: linnapiirkonna võrgud, 2. ja 3. etapp” (punktid 23, 37–40). Selle juhtumi puhul leidis komisjon, et toetus, mida anti linnapiirkonna võrkude kasutuselevõtuks ja käitamiseks mitmes Iirimaa linnas, ei olnud hüvitis üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise eest, kuna teatatud meede sarnanes pigem avaliku ja erasektori partnerlusele kui üldist majandushuvi pakkuva teenuse ülesande andmisele ja selle täitmisele. Vt ka otsus N 890/06 – Prantsusmaa, „Abi Toulouse'i piirkonna omavalitsusüksuste ühendusele (Sicoval) kiire Interneti-võrgu loomiseks”. Selles otsuses märkis komisjon, et teatatud meede käsitles lairibaiühenduse pakkumist ainult ettevõtlusparkidele ja avaliku sektori organisatsioonidele Toulouse'i piirkonnas, jättes välja kodukasutajad. Lisaks hõlmas projekt vaid osa piirkonnast. Sellest lähtuvalt leidis komisjon, et tegu ei olnud üldist majandushuvi pakkuva teenusega, kuna teatatud meede ei olnud suunatud mitte kodanike, vaid ettevõtjate huvide teenimisele.
- ⁽²⁷⁾ Vt kohtuasi T-289/03, Bupa jt vs. komisjon, EKL 2008, lk II-000, punkt 165, ja kohtuasi T-106/95, FFSA jt vs. komisjon, EKL 1997, lk II-229, punkt 99. Vt ka komisjoni teatis üldhuviteenuste kohta Euroopas, punkt 14 (EÜT C 17, 19.1.2001, lk 4).
- ⁽²⁸⁾ Vt kohtuasi T-442/03, SIC vs. komisjon, EKL 2008, lk II-000, punkt 195, kohtuasi T-289/03, sealsamas, punkt 166 ja kohtuasi T-17/02, sealsamas, punkt 216. Komisjoni teatise „Üldhuviteenused Euroopas” lõigus 22 on sätestatud: „Liikmesriikidepoolne määramisvabadus tähendab, et liikmesriigid peavad määratlema, mida nad tegevuse eripära alusel loevad üldise majandushuvi teenusteks. Seda määramist võib kontrollida ainult ilmsete vigade vältimiseks”.
- ⁽²⁹⁾ Ainuüksi teatava majandustegevuse või teatavate majanduspiirkondade arengu soodustamist vastavalt artikli 87 lõike 3 punktile c ei saa seega pidada üldist huvi pakkuva eesmärgi saavutamiseks riiklike ametiasutuste poolt. Vt otsus N 381/04 – Prantsusmaa, „Pyrenées-Atlantiques'i kiirvõrgustiku projekt”, punkt 53, ja komisjoni otsus N 382/04 – Prantsusmaa, „Kiire võrguühenduse rajamine Limousini piirkonnas”.
- ⁽³⁰⁾ Et hinnata vajadust üldist majandushuvi pakkuva teenuse järele, tuleks seega alati võtta arvesse võrke, mille arhitektuur on võrreldav, s.t lairibaiühenduse põhivõrke või järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrke.

pruugi suuta pakkuda lähitulevikus⁽³¹⁾ kõigile kodanikele ja kasutajatele piisavat lairibakatvust, mille tulemusena märkimisväärne osa elanikkonnast jääks ühenduseta, võib üldist majandushuvi pakkuvat teenust osutavale ettevõtjale maksta avaliku teenuse eest hüvitist, eeldusel et punktides 25–29 sätestatud tingimused on täidetud. Eelnevalt tuleks rõhutada, et nimetatud punktides esitatud seisukohad lähtuvad lairibasektori eripärast ja kajastavad kogemusi, mis komisjon on praeguseks oma otsuste tegemise käigus kõnealuses valdkonnas omandanud. Nimetatud punktides sätestatud tingimused ei ole seega ammendavad, kuid iseloomustavad lähenemisviisi, mille alusel komisjon hindab iga juhtumi puhul eraldi, kas vaadeldavat tegevust saab pidada üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks ja kas riigi ressursside eraldamine selle toetamiseks on kooskõlas asutamislepingu riigiabieskirjadega.

25. Selleks et määratleda üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamisega seotud ülesannete ulatus viisil, mis tagaks lairibainfrastruktuuri laialdase kasutuselevõtu, peavad liikmesriigid põhjendama, miks kõnealune teenus väärib nende arvates oma eripärast tulenevalt üldist majandushuvi pakkuva teenuse nime-tust ja eristub muust majandustegevusest⁽³²⁾. Nad peaksid samuti tagama, et üldist majandushuvi pakkuv teenus vastab teatavatele miinimumtingimustele, mille täitmist nõutakse kõigi selliste teenuste puhul, ning esitama selle kohta tõendid.
26. Nimetatud kriteeriumide hulka kuuluvad vähemalt a) sellise akti olemasolu, millega avalik-õiguslik asutus on teinud asjaomasele operaatorile ülesandeks üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise, ning b) teenuse universaalsus ja kohustuslikkus⁽³³⁾. Selleks et lairibainfrastruktuuri kasutuselevõtuga seotud üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratluse hindamisel ei tekiks ilmselt viga, peavad liikmesriigid tagama, et kasutusele võetav lairibainfrastruktuur pakuks universaalühendust kõigile piirkonna kasutajatele, olgu nendeks kodu- või ärikasutajad. Üldist majandushuvi pakkuva teenuse kohustuslikkus tähendab ühtlasi seda, et kasutusele võetava võrguinfraststruktuuri pakkuja ei saa oma äranägemisel ja/või diskrimineerivalt keelata sellele juurdepääsu (nt seetõttu, et juurdepääsuteenuse pakkumine ei pruugi olla teatavas piirkonnas äriliselt tulus).
27. Võttes arvesse olukorda, mis on tekkinud konkurentsi alal alates elektrooniliste sideteenuste sektori liberaliseerimisest ühenduses, ja eriti praegust konkurentsi lairiba jaeteenusteturul, peaks riiklikult rahastatud võrk, mis on loodud üldist majandushuvi pakkuva teenuse raames, olema avatud kõigile huvitatud operaatoritele. Selle eelduseks, et lairibainfrastruktuuri kasutuselevõtuga seotud teenust käsitatakse üldist majandushuvi pakkuva teenusena, peaks seega olema passiivne ja operaatorist sõltumatu⁽³⁴⁾ infrastruktuuri pakkumine, millele oleks avatud juurdepääs. Selline võrk peaks pakkuma juurdepääsu taotlejatele kõiki erinevat tüüpi võrgujuurdepääse ja võimaldama jaemüügi tasandil tegelikku konkurentsi, mis tagaks konkurentsivõimeliste ja taskukohaste teenuste pakkumise lõppkasutajale⁽³⁵⁾. Seepärast peaks üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamine ainult hõlmama universaalühendust võimaldava lairibavõrgu kasutuselevõttu ja sellega seotud hulгимүүгитасанди juurdepääsuteenuseid, mitte aga
- ⁽³¹⁾ „Lähituleviku“ all tuleks mõista kolme aastat. Erainvestorite kavandatavad investeeringud peaksid seoses sellega olema piisavad, et vähemalt katvuse alal tehtaks kolme aasta jooksul märkimisväärsed edusammud; ülejäänud osa kavandatavast investeeringust tuleks eraldada pärast seda mõistliku aja jooksul (sõltuvalt piirkonna ja projekti eripärast).
- ⁽³²⁾ Selliste põhjenduste puudumise korral ei saa komisjon isegi piiratud määral kontrollida, kas liikmesriik on esimese Altmarki kriteeriumi ja EÜ asutamislepingu artikli 86 lõike 2 kohaselt teinud ilmse vea oma otsustusõiguse kasutamisel. Vt kohtuasi T-289/03, Bupa jt vs. komisjon, EKL 2008, lk II-000, punkt 172.
- ⁽³³⁾ Artikli 26 lõikega 2 seotud pretsedendiõiguse kohaselt peab liikmesriik põhjendama, miks kõnealune teenus väärib tema arvates oma eripärast tulenevalt üldist majandushuvi pakkuva teenuse nime-tust ja eristub muust majandustegevusest. Selliste põhjenduste puudumise korral ei saa komisjon isegi piiratud määral kontrollida, kas liikmesriik on esimese Altmarki kriteeriumi ja EÜ asutamislepingu artikli 86 lõike 2 kohaselt teinud ilmse vea oma otsustusõiguse kasutamisel. Vt kohtuasi T-289/03, Bupa jt vs. komisjon, EKL 2008, lk II-000, punkt 172.
- ⁽³⁴⁾ Võrk ei tohiks sõltuda ühest konkreetsest tehnoloogiast ja peaks seega andma juurdepääsu taotlejatele võimaluse kasutada mis tahes tehnoloogiat teenuste pakkumiseks lõppkasutajale. Selle nõude kohaldamise võimalused on piiratud ADSL-võrguinfraststruktuuri kasutuselevõtu puhul, kuid mitte järgmise põlvkonna kiudoptilise juurdepääsu-võrgu puhul, mis lubab operaatoritel kasutada lõppkasutajale teenuste pakkumiseks mitmesuguseid kiudoptilisi tehnoloogiaid (s.t kaks punktside või passiivne optiline võrk andmeedastuskiirusega kuni 1 Gbit/s (GPON)).
- ⁽³⁵⁾ Näiteks ADSL-võrk peaks võimaldama bitivooühendust ja kliendiliini täielikku eraldamist, järgmise põlvkonna kiudoptiline võrk aga vähemalt juurdepääsu pimedatele kiududele ja bitivooühendust ning ühenduspunkti ulatuva kiudoptilise võrgu (FTTC) kasutuselevõtu korral kliendi alamliini eraldamist.

sideteenuste jaemüüki⁽³⁶⁾. Kui üldist majandushuvi pakkuvat teenust osutab vertikaalselt integreeritud lairibaoperaator, tuleb kehtestada piisavad kaitsemeetmed, et vältida huvide konflikti, põhjendamatut diskrimineerimist ja mis tahes muid kaudseid ja varjatud eeliseid⁽³⁷⁾.

28. Kuna elektrooniliste sideteenuste turg on täielikult liberaliseeritud, ei saa lairibavõrgu kasutuselevõtuga seotud üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamine põhineda ainu- või erioiguse andmisel artikli 86 lõike 1 tähenduses.
29. Kui ülesandeks on tehtud täieliku katvuse saavutamine, võib olla vaja, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutaja võtaks võrguinfrastruktuuri kasutusele mitte üksnes mittetulusates, vaid ka tulusates piirkondades, kus muudel operaatoritel võib juba olla kasutusel või kava võtta lähitulevikus kasutusele oma võrguinfrastruktuur. Võttes arvesse lairibasektori eripära, peaks sel juhul antav hüvitis katma üksnes kulud, mis tulenevad infrastruktuuri kasutuselevõtust mittetulusates piirkondades⁽³⁸⁾. Kui lairibavõrgu kasutuselevõtuga seotud üldist majandushuvi pakkuva teenus ei lähtu eeldusest, et kasutusele võetav infrastruktuur kuulub avalikku omandisse, tuleks kehtestada asjakohased läbivaatamis- ja tagastusmehhanismid, et vältida olukorda, kus teenuse osutaja saab põhjendamatult eelise, sest riiklikult rahastatud võrk jääb pärast kõnealuse teenuse kontsessiooni lõppemist tema omandusse. Üldist majandushuvi pakkuva teenuse hüvitamine peaks põhimõtteliselt toimuma avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva hankemenetluse alusel, mis nõuab kõigilt selles osalevatelt operaatoritelt tulusate ja mittetulusate piirkondade kindlaksmääramist, prognoositavate tulude hindamist ja hüvitise taotlemist sellises summas, mis vastaks rangelt vajadustele ja väldiks ülemäärast hüvitamise ohtu. Sellistel tingimustel korraldatud hankemenetlus peaks tagama neljanda Altmarki kriteeriumi täitmise (vt punkt 21).
30. Kui neli Altmarki kriteeriumit ei ole täidetud, kuid on täidetud üldtingimused asutamislepingu artikli 87 lõike 1 kohaldamiseks, käsitatakse lairibainfrastruktuuri kasutuselevõtu kui avaliku teenuse eest makstud hüvitist riigiabina ning selle suhtes kohaldatakse asutamislepingu artikleid 73, 86, 87 ja 88. Kui sellist riigiabi antakse avaliku teenuse eest makstava hüvitisena teatavale ettevõtjale, kellele on tehtud ülesandeks tehtud üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamine (vt punktid 25–29), võib abi pidada ühisturuga kokkusobivaks ja vabastatuks asutamislepingu artikli 88 lõikes 3 sätestatud teatamiskohustusest, juhul kui on täidetud tingimused, mis on nähtud ette komisjoni 28. novembri 2005. aasta otsusega EÜ asutamislepingu artikli 86 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes⁽³⁹⁾.

2.3. Artikli 87 lõike 3 kohane kokkusobivuse hindamine

31. Kui komisjon on teatunud meetme puhul leidnud, et see kujutab endast abi asutamislepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses, on kokkusobivust seni hinnatud vahetult artikli 87 lõike 3 punkti c alusel⁽⁴⁰⁾.

⁽³⁶⁾ Piirang on põhjendatud, sest pärast seda, kui universaallühendust pakkuva lairibavõrk on juba kasutusele võetud, piisab tavaliselt turujõududest, et kõikidele lõppkasutajatele tagataks konkurentsivõimelise hinnaga sideteenused.

⁽³⁷⁾ Selliste kaitsemeetmete hulka võivad kuuluda eelkõige raamatupidamise lahususe kohustus, samuti vertikaalselt integreeritud operaatorist struktuuriliselt ja juriidiliselt lahutatud üksuse loomine. Loodud üksus vastutaks talle ülesandeks tehtud üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise ja sellega seotud tingimuste täitmise eest ainuisikuliselt.

⁽³⁸⁾ Kõige sobivama meetodi väljatöötamine, mis arvestaks iga juhtumi eripära ja tagaks, et hüvitatakse üksnes kulud, mis tulenevad üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamisest mittetulusates piirkondades, on liikmesriikide ülesanne. Makstava hüvitise suuruse määramiseks võiks näiteks võrrelda tulusid, mis laekuvad infrastruktuuri ärilisest kasutamisest tulusates ja mittetulusates piirkondades. Ülemäärast kasumit (s.t. kasumit, mis ületab tööstusharu keskmise kapitali tasuvuse sellise lairibainfrastruktuuri kasutuselevõtu puhul) võiks kasutada üldist majandushuvi pakkuva teenuse rahastamiseks mittetulusate piirkondades, makstes puudujääva osa ulatuses hüvitist.

⁽³⁹⁾ ELT L 312, 29.11.2005, lk 67. Vt ka ühenduse raamistik riigiabi jaoks, mida antakse avalike teenuste eest makstava hüvitisena (ELT C 297, 29.11.2005, lk 4).

⁽⁴⁰⁾ Tuleb meenutada, et asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punkti a kohaselt võib ühisturuga kokkusobivaks pidada ka „abi majandusarengu edendamiseks niisugustes piirkondades, kus elatustase on erakordselt madal või kus valitseb tõsine tööpuudus”.

32. Võib juhtuda, et piirkonnad, mida hõlmab lairibaühenduse riigiabi projekt, on abisaavad piirkonnad ka artikli 87 lõike 3 punktide a ja c ning regionaalabi suuniste tähenduses ⁽⁴¹⁾. Sellisel juhul võib lairibaühenduseks antavat abi käsitleda ka abina alginvesteeringute jaoks regionaalabi suuniste tähenduses. Siiski on paljudel komisjoni uuritud juhtudel teatatud meede olnud suunatud ka sellistele piirkondadele, mis ei ole abisaavad piirkonnad ja selle tulemusena ei saanud komisjoni viia läbi hindamist regionaalabi suuniste kohaselt ⁽⁴²⁾.

33. Kui meede kuulub regionaalabi suuniste kohaldamisalasse ja kui kavatakse anda sihtotstarbelist üksikabi ühele ettevõtjale või abi, mis on suunatud ühele tegevusvaldkonnale, siis peavad liikmesriigid tõendama, et regionaalabi suuniste tingimused on täidetud. Eelkõige peavad nad tõendama, et kõnealuse projektiga toetatakse ühtse regionaalarengu strateegiat ning projekti olemus ja maht ei moonuta lubamatult konkurentsi.

2.3.1. Tasakaalustatuse kriteerium ja selle rakendamine lairibavõrkude kasutuselevõtuga seoses antava abi suhtes

34. Hinnangu andmisel sellele, kas abimeedet võib lugeda ühisturuga kokkusobivaks, võrdleb komisjon abimeetme positiivset mõju ühishuvist kantud eesmärgi saavutamisele selle võimalike negatiivsete kõrvalmõjudega, nagu kaubanduse ja konkurentsi moonutamine.

35. Tasakaalustatuse kriteeriumi kohaldamisel hindab komisjon järgmist:

a) Kas abimeetme eesmärk on täpselt määratletud ühist huvi pakkuv eesmärk (s.o kas pakutav abi on suunatud turutõrke korrigeerimisele või on sellel muu eesmärk) ⁽⁴³⁾?

b) Kas abi on ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamiseks hästi kavandatud? Eelkõige:

i) kas riigiabi on asjakohane poliitikavahend, s.o kas on muid, sobivamaid vahendeid;

ii) kas abil on ergutav mõju, st kas abi muudab ettevõtjate käitumist;

iii) kas abimeede on proportsionaalne, st kas vähesema abiga saavutatakse sama käitumuslik muutus?

c) Kas konkurentsimoonutused ja mõju kaubandusele on piiratud nii, et abimeetme kogumõju oleks positiivne?

36. Tasakaalustatuse kriteeriumi erinevad aspektid lairibavaldkonnas on üksikasjalikumalt esitatud jagudes 2.3.2 ja 2.3.3.

2.3.2. Meetme eesmärk

37. Nagu viidatud sissejuhatuses, on levinud ja taskukohane juurdepääs lairibaühendusele suure tähtsusega, sest selle kaudu saab kiirendada asjaomaste tehnoloogiate levitamist kasvu ja uuenduste saavutamiseks kõigis majandussektorites ning sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamiseks.

38. Lairibaühenduse teenuse pakkumise maksumus on selline, et turul ei peeta sellesse investeerimist alati tulusaks. Tänu rahvastikutiheduse säästu soodustavale mõjule on lairibavõrkude kasutuselevõtt üldiselt tasuvam seal, kus potentsiaalne nõudlus on suurem ja kontsentreeritum, s.o tihedama asustusega piirkondades. Investeeringu suurte püsikulude tõttu võivad ühikkulud rahvastikutiheduse vähenedes oluliselt tõusta. Selle tulemusena katavad kasumlikud lairibavõrgud vaid osa elanikkonnast. Samuti saadaks teatavates piirkondades kasumit vaid siis, kui oma võrgu looks üks teenusepakkuja, mitte kaks või enam.

⁽⁴¹⁾ Regionaalabi suunistes aastateks 2007–2013, ELT C 54, 4.3.2006, lk 13–45.

⁽⁴²⁾ Kuigi antav abi oli mõnel juhul suunatud abisaavatele piirkondadele ja seda oleks võinud käsitleda abina alginvesteeringuteks eespool nimetatud suuniste tähenduses, võib abi osatähtsus sageli ületada selliste piirkondade puhul lubatud regionaalabi ülempiiri.

⁽⁴³⁾ Vt näiteks komisjoni otsus N 508/08 – Ühendkuningriik, „Lairibaühenduse kaugteenuste pakkumine Põhja-Iirimaaal“, otsus N 201/06 – Kreeka, „Lairibaühenduse edendamine hõlmamata piirkondades“ ja otsus N 118/06 – Läti, „Lairibavõrkude arendamine maapiirkondades“.

39. Kui turg ei paku piisavat lairibakatvust või kui juurdepääsutingimused ei ole asjakohased, võib riigiabi mängida kasulikku rolli. Lairibavaldkonnas antav riigiabi võib korrigeerida turutörke, s.o olukorra, milles üksikud turuinvestorid ei investeerid, kuigi see oleks tulus laiemas majanduslikus perspektiivis, nt soodsa järeelmõju tõttu. Teisest küljest võib lairibaühendusele antavat riigiabi vaadelda ka võrdsuse eesmärkide saavutamise vahendina, s.o viisina edendada kõigi ühiskonnaliikmete juurdepääsu peamistele sidevahenditele, osalemist ühiskonnas ja sõnavabadust, parandades seeläbi sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust.

40. On kasulik algusest peale teha vahet erinevate sihtpiirkondade vahel, sõltuvalt sellest, millises ulatuses on piirkonnad juba lairibaühendusega kaetud. Komisjon on pidevalt teinud vahet piirkondadel, kus lairibainfrastruktuur puudub või kus seda lähemal ajal tõenäoliselt välja ei arendata („valged” piirkonnad), piirkondadel, kus tegutseb vaid üks lairibavõrgu operaator („hallid” piirkonnad) ja piirkondadel, kus tegutsevad vähemalt kaks või enam lairibavõrgu pakkujat („mustad” piirkonnad) ⁽⁴⁴⁾.

2.3.2.1. „Valged” piirkonnad: territoriaalse ühtekuuluvuse ja majandusliku arengu eesmärkide edendamine

41. Komisjon on lairibavõrkude kasutuselevõtu toetamist maapiirkondades ja puuduliku ühendusega „valgetes” piirkondades alati pidanud olemasoleva ühenduse poliitikaga kooskõlas olevaks, kuna see edendab territoriaalset, sotsiaalset ja majanduslikku ühtekuuluvust ning korrigeerib turutörkeid. Peaaegu kõigis nimetatud valdkonnas tehtud otsustes on komisjon rõhutanud, et lairibavõrgud hõlmavad kasumlikult vaid osa elanikkonnast, seega on täieliku katvuse saavutamiseks vaja riigi toetust.

42. Komisjon nõustub, et rahalise toetuse andmise kaudu lairibateenuste pakkumiseks sellistes piirkondades, kus lairibateenus praegu kättesaadav ei ole ja kus erainvestoritel ei ole lähitulevikus kavas sellist infrastruktuuri kasutusele võtta, püüdleval liikmesriigid tegeliku ühtekuuluvuse ja majandusarengu saavutamise poole ning seega on nende sekkumine tõenäoliselt kooskõlas ühishuviga ⁽⁴⁵⁾. „Lähituleviku” all tuleks mõista kolme aastat. Erainvestorite kavandatavad investeeringud peaksid seoses sellega olema piisavad, et vähemalt katvuse alal tehtaks kolme aasta jooksul märkimisväärsed edusamme; ülejäänud osa kavandatavast investeeringust tuleks eraldada pärast seda mõistliku aja jooksul (sõltuvalt projekti ja piirkonna eripärast). Riiklikud ametiasutused võivad eraõiguslikelt võrguoperaatoritelt nõuda äriplaani esitamist koos infrastruktuuri kasutuselevõtu üksikasjaliku ajakavaga, samuti tõendeid piisavate rahaliste vahendite olemasolu või selle kohta, et kavandatav investeering on usutav ja teostatav.

2.3.2.2. „Mustad” piirkonnad: riikliku sekkumise vajadus puudub

43. Kui konkreetsetes geograafilises piirkonnas tegutseb vähemalt kaks lairibavõrgu pakkujat ja lairibateenuseid pakutakse konkurentsitingimustel (võrgu omanike vaheline konkurents), siis turutörge puudub. Sellest lähtuvalt on väga vähe alust riiklikuks sekkumiseks täiendava kasu saavutamise nimel. Vastupidi, täiendava lairibavõrgu ehitamise rahastamiseks antav riigiabi võib põhimõtteliselt viia lubamatu konkurentsimoontonutuseeni ja suruda erainvestorid tahaplaanile. Seetõttu hindab komisjon selgelt tõendatud turutörke puudumisel negatiivselt meetmeid, millega rahastatakse täiendava lairibainfrastruktuuri kasutuselevõttu „mustas” piirkonnas ⁽⁴⁶⁾.

⁽⁴⁴⁾ Vt nt komisjoni otsus N 201/06 – Kreeka, „Lairibaühenduse edendamine hõlmamata piirkondades”.

⁽⁴⁵⁾ Vt näiteks otsus N 118/06 – Läti, „Lairiba-sidevõrkude arendamine maapiirkondades”.

⁽⁴⁶⁾ Vt komisjoni 19. juuli 2006. aasta otsus riigiabi C 35/05 (ex N 59/05) kohta, mida Madalmaad kavatsevad anda lairibavõrgu arendamiseks Appingedamis (ELT L 86, 27.3.2007, lk 1). Juhtum hõlmas passiivse osa (s.t kaablikanalisatsiooni ja kiudoptika) kasutuselevõttu, mis kuulus omanikule, samas kui aktiivne osa (s.t võrgu haldamine ja käitamine) läheks riigihanke korras erasektori hulgitähtsuse kätte, kes pakuks hulgitähtsuse teenuste pakkujatele. Oma otsuses märkis komisjon, et Madalmaade lairibaturgu iseloomustab kiire areng. Elektroonilise sidetee nuse pakkujad, kaabelsideoperaatorid ja Interneti-teenuste pakkujad on praegu Madalmaade turule sisse toomas väga suure jõudlusega lairibateenuseid ilma riigiabita. Olukord Appingedamis ei erinenud Madalmaade ülejäänud lairibaturgust. Nii püsiliinide valitsev operaator kui ka kaabelside operaator juba pakkusid Appingedamis kolmikpaketti (telefon, lairibaühendus ja digitaal/analoogetelevisioon) ning mõlemal operaatoril olid tehnilised võimalused oma võrkude ribalaiuse täiendamaks suurendamiseks.

2.3.2.3. „Hallid” piirkonnad: vajadus üksikasjalikuma hindamise järele

44. Võrguoperaatori olemasolu konkreetses piirkonnas ei viita tingimata sellele, et turutõrked või ühtekuuluvusprobleemid seal puuduvad. Monopoolne seisund võib mõjutada teenuse kvaliteeti või hinda, millega seda kodanikele pakutakse. Teisalt võib toetuse andmine alternatiivse võrgu ehitamiseks piirkonnas, kus üks võrguoperaator on formaalselt olemas, moonutada turudünaamikat. Seega on riikliku toetuse andmisel lairibavõrkude kasutuselevõtuks „hallides” piirkondades vajalik üksikasjalikum analüüs ja hoolikas kokkusobivuse hindamine.
45. Kuigi võrguoperaator võib riikliku sekkumise sihtpiirkonnas olemas olla, võivad teatavad kasutajate rühmad olla halvasti teenindatud, sest osa kasutajate taotletud lairibateenustest on neile kas kättesaamatud või on nende teenuste jaemüügi hinnad juhul, kui juurdepääsuteenuste hulgiüügihinnad ei ole reguleeritud, liiga kõrged võrreldes samade teenustega, mida pakutakse riigi muus, suurema konkurentsi piirkonnas või regioonis⁽⁴⁷⁾. Kui lisaks eelnevale ei ole suuri väljavaateid, et kolmandad isikud ehitaksid alternatiivse infrastruktuuri, siis võib alternatiivse infrastruktuuri rahastamine olla asjakohane meede. See kaotaks infrastruktuuril põhineva konkurentsi puudumise ja vähendaks seega probleeme, mis tulenevad valitseva operaatori tegelikust monopoolsest seisundist⁽⁴⁸⁾. Siiski on abi andmine sellises olukorras sõltuv mitmesugustest tingimustest, millele asjaomane liikmesriik peab vastama.
46. Sellest lähtuvalt võib komisjon kuulutada teatavatel tingimustel ühisturuga kokkusobivaks riigiabi-meetmed, mis on suunatud piirkondadele, kus lairibainfrastruktuuri pakkumine on tegelikult ikka veel monopol. Seda saab teha, kui i) kodanike ja äriksutajate vajaduste rahuldamiseks ei pakuta taskukohast või nõuetele vastavat teenust ja ii) samade eesmärkide saavutamiseks puuduvad konkurentsi vähem moonutavad meetmed (sealhulgas eelnev reguleerimine). Ühisturuga kokkusobivuse kindlaksmääramiseks nimetatud tingimustel hindab komisjon eelkõige, kas:
- a) üldised turutingimused vastavad nõuetele ning vaatleb muu hulgas olemasoleva lairibaühenduse hinna taset, lõppkasutajale (kodu- ja äriksutajad) pakutavate teenuste liike ning nendega seotud tingimusi;
 - b) kolmandatele isikutele pakutakse tegelikku juurdepääsu võrgule või kas juurdepääsutingimused (reguleeritud ja reguleerimata juurdepääs) takistavad tegelikku konkurentsi, juhul kui riiklik reguleeriv asutus ei ole turgu eelnevalt reguleerinud;
 - c) üldised turutõkked välistavad teiste elektroonilise side operaatorite võimaliku turule sisenemise ning
 - d) olemasoleva võrguettevõtja suhtes pädevate riiklike reguleerivate või konkurentsiasutuste poolt võetud mis tahes meetmete või parandusmeetmete abil on suudetud nimetatud probleemid lahendada.

2.3.3. Meetme kujundamine ja vajadus piirata konkurentsimoonutust

47. Kui lairibaühenduse katvust peetakse ebapiisavaks, võib olla vajalik riiklik sekkumine. Esimene küsimus oleks, kas riigiabi on asjakohane poliitikavahend nimetatud probleemiga tegelemiseks või kas on muid, sobivamaid vahendeid.

⁽⁴⁷⁾ Tuleks meenutada, et seni kasutatakse lairibateenuse hulgiüügiturgude puhul kõigis ELi liikmesriikides eelnevat reguleerimist, nagu märgitud punktis 6.

⁽⁴⁸⁾ Oma otsuses N 131/05 – Ühendkuningriik, „FibreSpeed lairibaprojekt Walesis” pidi komisjon hindama, kas Walesi ametiasutustele 14 ettevõtlusparki ühendava, avatud, operaatorist sõltumatu kiudoptilise võrgu rajamiseks antud rahalist toetust võib ka siis pidada ühisturuga kokkusobivaks, kui sihtpiirkondades oleks juba teenust pakkunud valitsev võrguoperaator, kes oleks pakkunud kindla tariifiga püsiliinide kasutamist. Komisjon leidis, et püsiliinide kasutamise pakkumine valitseva operaatori poolt oli väga kallis, VKEde jaoks peaaegu üle jõu käiv. Toetuse sihtmärkiks olevad ettevõtluspargid ei saanud kasutada sümmeetrilist ADSLi teenust kiirusega üle 2 Mbit/s, kuna nad asusid valitseva operaatori telefonikeskjaamadest liiga kaugel. Lisaks ei teinud valitsev operaator kolmandatele isikutele kättesaadavaks oma kaablikanalisisatsiooni ja pimedaid kiude (*dark fibre*). Seetõttu ei saanud valitseva operaatori kohalolu sihtpiirkondades tagada taskukohast kiiret Interneti-teenust VKEdele. Puudusid ka väljavaated, et kolmandad isikud ehitaksid alternatiivse infrastruktuuri, et pakkuda kõnealustele ettevõtlusparkidele kiiret Interneti-teenust. Vt ka komisjoni otsus N 890/06 – Prantsusmaa, „Abi Toulouse'i piirkonna omavalitsusüksuste ühendusele (Sicoval) kiire Interneti-võrgu loomiseks” ja komisjoni otsus N 284/05 – Iirimaa, „Piirkondlik lairibaprogramm: linnapiirkonna võrgud, 2. ja 3. etapp.”

48. Sellega seoses on komisjon varasemates otsustes märkinud, et kuigi eelnev reguleerimine on paljudel juhtudel hõlbustanud lairibaühenduse kasutuselevõttu linnades ja tihedama asustusega piirkondades, ei pruugi see olla piisav vahend lairibateenuse pakkumise võimaldamiseks, eriti puuduliku ühendusega piirkondades, kus investeringu tasuvus on väike ⁽⁴⁹⁾.
49. Samamoodi ei saa lairibaühenduse kasutamise soodustamiseks mõeldud nõudlusepoolsete meetmetega (näiteks maksekvitungid lõppkasutajatele) alati lairibateenuse vähese pakkumise probleemi lahendada, kuigi sellised meetmed aitavad kaasa lairibaühenduse laiemale kasutuselevõtule ning neid tuleks toetada kui alternatiivi riiklikele meetmetele või vahendit nende täiendamiseks ⁽⁵⁰⁾. Seega on võimalik, et sellistes olukordades ei ole puudujääkide kõrvaldamiseks lairibaühenduse valdkonnas muud väljapääsu, kui riigipoolne rahastamine.
50. Võttes arvesse meetme stimuleerivat mõju, on tarvis uurida, kas asjaomane investeerimine lairibavõrku oleks toimunud sama kiiresti ka ilma riigiabita.
51. Hinnates teatatud meetmete proportsionaalsust „valgetes” või „hallides” piirkondades, on komisjon oma otsuste tegemise tava kaudu rõhutanud mitmeid vajalikke tingimusi riigiabi ning võimalike konkurentsimoonutuste vähendamiseks miinimumini. Mis tahes järgnevalt punktides a–h esitatud tingimuse puudumise korral tuleb algatada põhjalik hindamine ⁽⁵¹⁾ ja kõige tõenäolisemalt viib see järelduseni, et abi ei ole ühisturuga kokkusobiv.
- a) Üksikasjalik kaardistamine ja katvuse analüüs – turuanalüüs. Liikmesriigid peavad selgelt kindlaks määrama, milliseid geograafilisi piirkondi kõnealune abimeede hõlmab. Koostades samaaegselt turuanalüüsi piirkonnas valitsevate konkurentsitingimuste ja -struktuuri kohta ja konsulteerides kõikide sidusrühmadega, keda asjaomane meede mõjutab, minimeerivad liikmesriigid võimaluse, et konkurentsi olemasolevate teenusepakkujatega ja nende isikutega, kellel juba on lähitulevikuks investeerimiskavad, ei moonutata, ning et kõnealused investorid saavad oma tegevust kavandada ⁽⁵²⁾. Üksikasjalik kaardistamis- ja põhjalik konsulteerimistegevus tagab mitte ainult suure läbipaistvuse, vaid on ka oluline vahend „valgete”, „hallide” ja „mustade” piirkondade määratlemisel ⁽⁵³⁾.
- b) Avatud hankemenetlus. Avatud hankemenetlusega tagatakse läbipaistvus kõigi investorite jaoks, kes soovivad subsideeritava projekti teostamisel osaleda. Kõigi pakkujate võrdne ja mittediskrimineeriv kohtlemine on avatud hankemenetluse vältimatu tingimus. Avatud hankemenetlus on vahend, mille abil minimeerida riigiabist saadavat võimalikku eelist ja samal ajal vähendada meetme selektiivset laadi, kuna abi saaja ei ole eelnevalt teada ⁽⁵⁴⁾.
- c) Majanduslikult parim pakkumine. Selleks et vähendada antava abi summat, peaks pakkumise hindamisel avatud hankemenetluse raames kui mitte samade, siis vähemalt sarnaste kvaliteeditingimuste korral saama enam edupunkte pakkuja, kes taotleb väikseimat abisummat ⁽⁵⁵⁾. Sel viisil saab liikmesriik jätta abi suuruse üle otsustamise turul osalejatele ja vähendada seeläbi teabe ebaühtlust, mis enamikul juhtudel soosib erainvestoreid.

⁽⁴⁹⁾ Vt näiteks komisjoni otsus N 473/07 – Itaalia, „Lairibaühendus Alto Adige maakonnas”, otsus N 570/07 – Saksamaa, „Baden-Württembergi lairibaühendus”, otsus N 131/05 – Ühendkuningriik, „FibreSpeed lairibaprojekt Walesis”, otsus N 284/05 – Iirimaa, „Piirkondlik lairibaprogramm: linnapiirkonna võrgud, 2. ja 3. etapp”, otsus N 118/06 – Läti, „Lairiba-sidevõrkude arendamine maapiirkondades” ja otsus N 157/06 – Ühendkuningriik, „Projekt „South Yorkshire Digital Region””.

⁽⁵⁰⁾ Vt nt komisjoni otsus N 222/06 – Itaalia, „Abi Sardiinia digitaalse lõhe ületamiseks”, otsus N 398/05 – Ungari, „Maksusoodustuse väljatöötamine lairibaühenduse toetamiseks” ja otsus N 264/06 – Itaalia, „Lairibateenus Toscana maapiirkondadele”.

⁽⁵¹⁾ Tavaliselt toimub see artikli 88 lõik 2 kohase menetluse raames.

⁽⁵²⁾ Kui on tõendatud, et olemasolevad operaatorid ei ole esitanud riiklikule ametiasutusele kaardistamise jaoks märkimisväärset teavet, tuleb nimetatud ametiasutusel lähtuda talle kättesaadavast teabest.

⁽⁵³⁾ Vt näiteks otsus N 201/06 – Kreeka, „Lairibaühenduse edendamine hõlmamata piirkondades”, otsus N 264/06 – Itaalia, „Lairibaühendus Toscana maapiirkondadele”, otsus N 475/07 – Iirimaa, „Iirimaa riiklik lairibaühenduse kava” ja otsus N 115/08 – Saksamaa, „Lairibaühendus Saksamaa maapiirkondades”.

⁽⁵⁴⁾ Vt näiteks komisjoni otsus N 508/08 – Ühendkuningriik, „Lairibaühenduse kaugteenuste pakkumine Põhja-Iirimaa”, otsus N 475/07 – Iirimaa, „Iirimaa riiklik lairibaühenduse kava”, otsus N 157/06 – Ühendkuningriik, „Projekt „South Yorkshire Digital Region””.

⁽⁵⁵⁾ Majanduslikult parima pakkumise kindlakstegemiseks peaks hankemenetlust korraldava ametiasutus eelnevalt täpsustama, kui suur suhteline kaal on igal tema valitud (kvalitatiivsel) kriteeriumil.

- d) *Tehnoloogia neutraalsus*. Võttes arvesse, et lairibateenuseid saab pakkuda erinevatel tehnoloogiatel põhinevate võrguinfrastruktuuride kaudu – traatühendus (xDSL, kaabel), traadita ühendus (Wi-Fi, WiMAX), satelliit- ja mobiilside –, ei tohiks liikmesriigid eelistada ühtegi konkreetset tehnoloogiat või võrguplatvormi, kui nad ei suuda objektiivselt tõendada selle vajalikkust⁽⁵⁶⁾. Pakkujatele tuleks anda võimalus pakkuda nõutavat lairibateenust, kasutades mis tahes sobivaimat tehnoloogiat või tehnoloogiate kombinatsiooni.
- e) *Olemasoleva infrastruktuuri kasutamine*. Kus võimalik, peaksid liikmesriigid julgustama pakkujaid kasutama mis tahes olemasolevat infrastruktuuri, et vältida ressursside tarbetut ja pillavat kahekordistamist. Selleks et püüda piirata olemasolevatele võrguoperaatoritele avalduvat majanduslikku mõju, peaks neile antama võimalus anda oma infrastruktuur teatatud projekti käsutusse. Samas ei tohiks see tingimus anda olemasolevatele valitsevatele operaatoritele eelist, eriti juhul, kui kolmandatel isikutel puudub juurdepääs nende infrastruktuurile või sisenditele, mis on vajalikud konkureerimiseks valitsevate operaatoritega. Samamoodi võib „hallide” piirkondade puhul, kus on tõendatud, et sõltuvus valitsevast operaatorist moodustab osa probleemist, olla tarvis lubada enam võrgu omamisel põhinevat konkurentsi.
- f) *Hulgimüügitasandi juurdepääs*. Tegelik hulgimüügitasandi juurdepääsu andmine subsideeritavale lairibainfrastruktuurile on iga uue lairibainfrastruktuuri ehitamist toetava riikliku meetme oluline osa. Eelkõige võimaldab hulgimüügitasandi juurdepääs kolmandatest isikutest operaatoritel konkureerida väljavalitud pakkujaga (kui ta on tegev ka jaemüügitasandil), suurendades seega valikut ja konkurentsi meetmega seotud valdkondades ning hoides samas ära piirkondlike teenusemonopolide loomise. Tegelik hulgimüügitasandi juurdepääs subsideeritavale infrastruktuurile tuleks anda vähemalt 7 aastaks. See tingimus ei sõltu eelnevast turuanalüüsi raamdirektiivi artikli 7 tähenduses⁽⁵⁷⁾. Kui aga riiklik reguleeriv asutus leiab, et kõnealuse infrastruktuuri operaatoril on pärast 7 aasta möödumist kehtiva reguleeriva raamistiku tähenduses asjaomasel turul märkimisväärne turujõud,⁽⁵⁸⁾ tuleks juurdepääsukohustust vastavalt pikendada.
- g) *Hinnakujunduse võrdlusuuring*. Selleks et tagada tegelik hulgimüügitasandi juurdepääs ja minimeerida võimalikku konkurentsimoontonust, on oluline vältida liiga kõrgeid hulgihindu või vastupidi, väljavalitud pakkuja poolset ebaõiglast hinnapoliitikat või hindade kokkusurumist. Juurdepääsu hulgimüügihindad peaksid põhinema keskmistel avaldatud (reguleeritud) hulgimüügihindadel, mis valitsevad riigi või ühenduse muudes, kuid võrreldavates suurema konkurentsiga piirkondades, või kui sellised hinnad puuduvad, siis hindadel, mille on asjaomaste turgude ja teenuste puhul juba määranud või heaks kiitnud riiklik reguleeriv asutus. Kui turg on juba eelnevalt reguleeritud (s.t „hallides” piirkondades), ei tohiks juurdepääsu hulgimüügihindad subsideeritud infrastruktuuri puhul olla madalamad kui riikliku reguleeriva asutuse kehtestatud juurdepääsuhinnad samas piirkonnas. Võrdlusuuring on oluline tagatis, sest see võimaldab liikmesriikidel vältida jae- või hulgimüügihindade eelnevat üksikasjalikku kindlaksmääramist ning tagada, et antud abi kasutatakse selliste turutingimuste loomiseks, mis valitsevad muudel konkureerivatel lairibaturgudel. Võrdlusanalüüsi kriteeriumid tuleks hankedokumentides selgelt esile tuua.

⁽⁵⁶⁾ Komisjon on seni ainult ühel juhul kiitnud heaks ühe konkreetse tehnoloogilise lahenduse põhjendatud kasutamise: vt komisjoni otsus N 222/06 – Itaalia, „Abi Sardiinia digitaalse lõhe ületamiseks”. Komisjon võttis arvesse, et lähtuvalt eriasjaoludest, nimelt „piirkonna topograafiast, kaabelvõrkude puudumisest ja vajadusest maksimeerida abi kasutegurit, tundub projekti eesmärkide saavutamise seisukohast asjakohane ADSLi tehnoloogia kasutamine”, punkt 45.

⁽⁵⁷⁾ Lisaks sellele – mil iganes liikmesriik otsustab sellise haldusmodeli kasuks, mille puhul subsideeritav lairibainfrastruktuur pakub kolmandatele isikutele ainult hulgimüügitasandi juurdepääsuteenuseid ja mitte jaemüügitenuseid, vähendab ta täiendavalt võimalikke konkurentsimoontonusi, kuna selline võrguhaldusmudel aitab ära hoida võimalikke keerulisi probleeme seoses ebaõiglase hinnapoliitika ja juurdepääsu tõkestamise varjatud vormidega.

⁽⁵⁸⁾ Riiklik reguleeriv asutus peaks sel juhul võtma arvesse võimalust, et konkreetset tingimused, mille tõttu abi andmist asjaomase infrastruktuuri operaatorile peeti kunagi põhjendatuks, ei pruugi olla veel kadunud.

- h) *Tagastusmehhanism liigse hüvitamise vältimiseks.* Selleks et väljavalitud pakkujale ei makstaks liigset hüvitist juhul, kui nõudlus lairibaühenduse järele tõuseb sihtpiirkonnas üle oodatud taseme, peaksid liikmesriigid väljavalitud pakkujaga sõlmitavasse lepingusse lisama tagasimaksemehhanismi⁽⁵⁹⁾. Sellise mehhanismi kehtestamine võib minimeerida tagantjärele ja tagasiulatuvalt abisummat, mida algselt vajalikuks peeti.

3. RIIGIABI JÄRGMISE PÕLVKONNA JUURDEPÄÄSUVÕRKUDE TOETAMISEKS

3.1. Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kiire kasutuselevõtu toetamine

52. Täna on mitmed liikmesriigid oma tähelepanu suunanud selliste lairibavõrkude toetamisele, mis suudavad pakkuda väga kiiret teenust ja toetada erinevaid täiustatud digitaalseid ühendatud teenuseid. Nimetatud järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud on peamiselt kiudoptilised võrgud või täiustatud ajakohastatud kaabelvõrgud, mis on mõeldud asendama kas terveid olemasolevaid koaksiaalkaablipõhiseid lairibavõrke või suuremat osa nendest, või kasutuselolevaid kaabelvõrke.
53. Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud on sellised traadiga juurdepääsuvõrgud, mis koosnevad kas tervikuna või osaliselt optilistest elementidest ja mis on võimelised pakkuma tõhustatud (näiteks suurema läbilaskevõimega) lairibajuurdepääsu teenuseid võrreldes nende teenustega, mida pakutakse olemasolevate koaksiaalkaablil põhinevate võrkude kaudu⁽⁶⁰⁾.
54. Kokkuvõtlikult on järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudel kiirus ja võimsus, mille abil saab edastada tuleviku kõrglahutusega sisu (video või televisioon), toetada tellitavaid suurt ribalaiust nõudvaid rakendusi ning võimaldada ärikasutajatele taskukohast sümmeetrilist lairibaühendust, mis on tänapäeval tavaliselt kättesaadav ainult suurettevõtjatele. Üldiselt on järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudel potentsiaal hõlbustada lairibatehnoloogia ja lairibateenuste kõikide aspektide täiustamist.
55. Komisjon on juba käsitlenud mõnda riigiabi teemat, mis hõlmas toetust kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtuks. Need juhtumid hõlmasid kas piirkondliku järgmise põlvkonna juurdepääsu „tuumvõrgu“ ehitamist⁽⁶¹⁾ või kiudoptilise ühenduse pakkumist ainult piiratud hulga ärikasutajatele⁽⁶²⁾.
56. Nagu ka nn „esimese põlvkonna“ lairibaühenduse põhivõrkude kasutuselevõtu puhul, põhjendavad omavalitsused ja piirkondlikud ametid toetuse andmist kiudoptiliste võrkude kiirele kasutuselevõtule turutörke või ühtekuuluvuseesmärgiga. Kui lairibaühenduse põhivõrgu kasutuselevõtu puhul on riikliku sekkumise näited olnud seotud peamiselt maakogukondade või -piirkondadega (väike asustustihedus, suured kulud) või piirkondadega, mis on majanduslikult vähearenenud (vähene suutlikkus teenuste eest tasuda), siis käesoleval juhul väidetakse, et järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude majanduslik mudel takistab järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõttu mitte ainult hõredalt asustatud piirkondades, vaid ka teatavates linnapiirkondades. Peamine probleem, mis mõjutab järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kiiret ja laialdast kasutuselevõttu, näib eelkõige olevat kulukus ja vähemal määral väike asustustihedus⁽⁶³⁾.
- ⁽⁵⁹⁾ Eriolukorras, mida teatist esitav liikmesriik nõuetekohaselt tõendab, võib sellise mehhanismi kehtestamine väga väikeste summade või lihtsustatud hankemenetlusel põhinevate väikesemahuliste ühekordsete projektide puhul põhjustada abi andvatele ametiasutustele ebaproportsionaalset suurt halduskoormust ja seetõttu komisjon seda ei nõua.
- ⁽⁶⁰⁾ Praegusel tehnoloogial ja turu arengu tasandil ei paista ei satelliidiga ka mobiilsidetehnoloogiad olevat võimelised pakkuma kiiret sümmeetrilist lairibateenust. Tulevikus võib see olukord muutuda ja seda eelkõige mobiilsideteenuste osas (mobiilse raadioside järgmise suure arengu etapi, „pikaajalise arengu“ puhul võivad selle vastuvõtmise korral suurimad andmekiirused ulatuda 100 Mbit/s-ni (allalink) ja 50 Mbit/s-ni (üleslink)).
- ⁽⁶¹⁾ Vt otsus N 157/06 – Ühendkuningriik, „Projekt „South Yorkshire Digital Region“” ja otsus N 284/05 – Iirimaa, „Piirkondlik lairibaprogramm: linnapiirkonna võrgud, 2. ja 3. etapp“.
- ⁽⁶²⁾ Ainult kahe juhtumi puhul (Appingedam ja Amsterdam) anti riiklikku toetust sellise järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu kasutuselevõtuks, mis tooks kiudoptilise ühenduse kodukasutajate segmendini.
- ⁽⁶³⁾ Lairibavõrgu operaatorid on väitnud, et kiudoptilise võrgu kasutuselevõtt on ikka veel väga kallis ja riskantne investeering, välja arvatud tiheda asustusega või elava ettevõtlusega piirkondades, kus operaatoritel on juba märkimisväärne lairibaklientide hulk, kes sooviksid kasutada kiiremat ühendust. Teatavatel juhtudel peetakse järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude ja kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtu maksumust oodatava tuluga võrreldes liiga suureks ja nii ei sisene turule erainvestorid või on nende arv liiga väike.

57. Seega võib riiklikel ametiasutustel lubada otsese sekkumise kasutamist, et tagada võrguoperaatorite poolt kahjumlikuks peetavatele piirkondadele kasu märkimisväärselt järelmõjust, mida järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud majandusele tuua võivad ja vältida uue digitaalse lõhe, nn järgmise põlvkonna juurepääsu lõhe tekkimist. Liikmesriigid võivad soovida toetada järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude arendamist piirkondades, kus olemasolevate lairibaoperaatorite investeeringud sellistesse võrkudesse võtaksid mitmeid aastaid, kuna need alad ei ole rahanduslikult nii atraktiivsed kui teatavad suuremad linnapiirkonnad. Teatavatel juhtudel võivad liikmesriigid otsustada ise investeerida või anda eraoperaatoritele rahalist toetust, et saavutada järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude ühendus või saavutada see oodatust varem, ning et tagada tööhõive ja muude majanduslike võimaluste suurendamine võimalikult kiiresti.
58. Mis tahes riikliku sekkumise puhul, millega toetatakse järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude pakkumist või nende kasutuselevõtu kiirendamist, tuleb tagada selle kokkusobivus riigiabieeskirjadega.

3.2. Riiklike toetuste liigid

59. Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtu kiirendamiseks võivad liikmesriigid valida erinevate turusekkumise tasandite vahel. Sellega seoses kohaldatakse riiklike sekkumiste suhtes järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtu valdkonnas *mutatis mutandis* seisukohti, mis on esitatud eespool, jagudes 2.2.1 ja 2.2.2 (turumajandusliku investeerimise põhimõtte ning avalike teenuste eest makstav hüvitis ja Altmarki kriteeriumid). Sõltuvalt valitud sekkumise laadist ja mõjust võib riigiabiéeskirjade kohaselt olla õigustatud erinevate analüütiliste lähenemisviiside kasutamine.
60. Piirkondades, kus ootuste kohaselt võtavad järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud tulevikus kasutusele erainvestorid, võivad liikmesriigid otsustada võtta meetmeid investeerimistsükli kiirendamiseks, ergutades investoreid oma investeerimiskavasid ellu viima. Sellised meetmed ei hõlma tingimata riigiabi artikli 87 lõike 1 tähenduses. Võttes arvesse, et suure osa kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtuga seonduvatest kuludest moodustavad paigaldustööd (näiteks kaevetööd, kaablite paigaldamine, juhtmete paigaldus hoonete sees jne), võivad liikmesriigid otsustada näiteks kooskõlas elektroonilist sidet käsitleva ühenduse reguleeriva raamistikuga lihtsustada võrkude laiendamise õiguste saamist tingimusel, et võrguoperaatorid kooskõlastavad oma paigaldustööd ja/või jagavad osa oma infrastruktuurist⁽⁶⁴⁾. Samuti võivad liikmesriigid näha ette, et mis tahes uue ehitustöö (sealhulgas uued vee-, elektri-, transpordi- või kanalisatsioonivõrgud) käigus ja/või hoone ehitamisel tuleb paigaldada kiudoptiline ühendus.
61. Samuti võivad riigi ametiasutused otsustada võtta osa paigaldustöödest (näiteks kaevetööd avalikus kasutuses oleva maal, kaablikanalisatsiooni ehitus) enda kanda, et võimaldada asjaomastel operaatoritel võtta kasutusele oma võrguelemendid ja seda tegevust kiirendada. Siiski ei tohiks sellised paigaldustööd olla tööstusharu- või sektorispetsiifilised ja peaksid olema üldjuhul avatud mitte ainult elektroonilise side operaatoritele, vaid kõigile potentsiaalsetele kasutajatele (s.t elektri-, gaasi-, vee- ja muude avalike teenuste pakkujatele). Tingimusel, et sellise riikliku sekkumise eesmärk on luua vajalikud eeltingimused avalike teenuste pakkujate oma infrastruktuuri kasutuselevõtuks ilma konkreetset sektorit või ettevõtjat soosimata (eriti selle kapitalikuludid langetades), ei kuulu see artikli 87 lõike 1 kohaldamisalas.
62. Sarnaseid meetmeid võivad võtta ka riiklikud reguleerivad asutused, et tagada võrdne ja mittediskrimineeriv juurdepääs postidele või avalike teenuste pakkujate või olemasolevate võrguoperaatorite omanduses olevale kaablikanalisatsioonile.

⁽⁶⁴⁾ Sellised meetmed ei tohiks olla suunatud konkreetsetele elektroonilise side operaatoritele, vaid neid tuleks kohaldada, tegemata vahet kõigi asjaomaste sektorite kõigi operaatorite vahel (näiteks muud teenuseoperaatorid nagu gaasi-, elektri- ja/või vee-ettevõtjad). Meetmed, mida kohaldatakse elektroonilise side operaatorite suhtes, võivad endast kujutada ainult valdkondlikku toetust ja kuuluvad seega asutamislepingu artikli 87 lõike 1 kohaldamisalas.

63. Nagu komisjoni otsuste tegemise tava lairibaühenduse põhivõrkude valdkonnas näitab, annavad kohalikud või piirkondlikud ametiasutused lairibavõrkudele abi, eesmärgiga parandada puudujääke piirkonna lairibaühenduses või suurendada piirkonna konkurentsivõimet, parandades veelgi olemasolevat lairibakatvust ja võrguühendust. Nende kahe eesmärgi saavutamiseks on riigi ametiasutused seni korraldanud avalikke hankeid avalikus omandis oleva lairibainfrastruktuuri ehitamiseks ja haldamiseks või on antud rahalist toetust eraomandisse kuuluva lairibavõrgu ehitamiseks ⁽⁶⁵⁾.
64. Kui riiklik sekkumine hõlmab riigiabi Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses, peavad ametiasutused teavitama komisjoni, kes hindab meetmete kokkusobivust ühisturuga kooskõlas järgnevalt jagudes 3.3 ja 3.4 nimetatud põhimõtetega ⁽⁶⁶⁾.

3.3. „Valgete”, „hallide” ja „mustade” piirkondade eristamine järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude puhul

65. Nagu punktis 40 osutatud, on komisjon hinnanud tavapäraste lairibavõrkude kasutuselevõtuks antud riigiabi kokkusobivust ühisturuga, võttes aluseks eristuse „valgete”, „hallide” ja „mustade” piirkondade vahel. Komisjon on arvamisel, et nimetatud eristus on asjakohane ka selle hindamisel, kas järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude toetamiseks antud riigiabi on kooskõlas artikli 87 lõike 3 punktiga c, kuid nõuab täpsemat määratlust, et võtta arvesse järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude eripära.
66. Sellega seoses tuleb meele pidada, et pikemas perspektiivis asendatakse järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudega ootuste kohaselt olemasolevad lairibavõrgud. Kuna järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude võrguarhitektuur on erinev, pakkudes märkimisväärselt parema kvaliteediga lairibateenuseid kui on võimalik praegu, ja teenuseid, mida tänased lairibavõrgud ei toeta, on tõenäoline, et tulevikus tekivad märgatavad erinevused nende piirkondade vahel, mis on järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudega kaetud ja nende vahel, mis ei ole nimetatud võrkudega kaetud ⁽⁶⁷⁾.
67. Praegu suudavad teatavad täiustatud lairibaühenduse põhivõrgud (näiteks ADSL 2+ ⁽⁶⁸⁾) samuti teataval määral toetada konkreetset tüüpi lairibateenuseid, mida hakatakse lähitulevikus tõenäoliselt pakkuma järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kaudu (nt tavaline kolmikpakett). Eelneva reguleerimise kehtestamist piiramata tuleb siiski märkida, et võivad tekkida uudsed tooted või teenused, mis on nii nõudluse kui ka pakkumise seisukohast vastastikku asendatavad ja mille jaoks on tarvis sellist lairibaühenduse kiirust, mis ületab lairibaühenduse põhiinfrastruktuuri füüsiliste võimaluste piirid.
68. Sellest lähtuvalt tuleks järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude toetuseks antava riigiabi hindamisel pidada piirkonda, kus nimetatud võrke praegu ei ole ja kuhu erainvestorid neid lähitulevikus tõenäoliselt ei ehitata, järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „valgeks” piirkonnaks ⁽⁶⁹⁾. Eelnevaga seoses peaks mõiste „lähitulevik” vastama ajavahemikule kolm aastat ⁽⁷⁰⁾. Riiklikel ametiasutustel peaks olema õigus teatavatel tingimustel sekkuda, et tegeleda sotsiaalse ühtekuuluvuse küsimuste, regionaalarengu või turutõkkega, kui on võimalik tõendada, et erainvestoritel ei ole kavatsust võtta järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrke kasutusele eeloleva 3 aasta jooksul. Erainvestorite kavandatavad investeeringud peaksid olema piisavad, et vähemalt katvuse alal tehtaks kolme aasta jooksul märkimisväärsed

⁽⁶⁵⁾ Vt näiteks komisjoni otsused N 157/06 – Ühendkuningriik, „Projekt „South Yorkshire Digital Region””, N 201/06 – Kreeka, „Lairibaühenduse edendamine hõlmamata piirkondades”, N 131/05 – Ühendkuningriik, „FibreSpeed lairiba-projekt Walesis”, N 284/05 – Iirimaa, „Piirkondlik lairibaprogramm: linnapiirkonna võrgud, 2. ja 3. etapp”, N 381/04 – Prantsusmaa, „Pyrenées-Atlantiques'i kiirvõrgustiku projekt”, N 382/05 – Prantsusmaa, „Kiire võrguühenduse rajamine Limousini piirkonnas”, N 57/05 – Ühendkuningriik, „Toetus piirkondlikule innovatiivsele lairibakasutusele Walesis” ja N 14/08 – Ühendkuningriik, „Lairibaühendus Sotimaal – lairibaulatuse suurendamine”.

⁽⁶⁶⁾ See ei piira punktis 33 osutatud regionaalabi suuniste võimalikku kohaldamist.

⁽⁶⁷⁾ Kui eristus piirkonna vahel, kus on saadaval ainult kitsaribaline (sissehelistamisega) Internet ja piirkonna vahel, kus on lairibaühendus, tähendab täna, et kitsaribalise Internetiga piirkond on „valge” piirkond, siis võib „valgeks” pidada ka piirkonda, kus puudub järgmise põlvkonna lairibainfrastruktuur, kuid kus võib olla olemas lairibaühenduse põhiinfrastruktuur.

⁽⁶⁸⁾ ADSL 2+ võrgu puhul laieneb tavalise ADSLi võrgu ribalaius kuni 24 Mbit/s-ni.

⁽⁶⁹⁾ Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „valge” piirkond võib tähendada nii piirkonda, kus lairibaühenduse põhiinfrastruktuur puudub (tavapärased „valged” piirkonnad), kui ka piirkonda, kus on vaid üks lairibaühenduse põhiteenuse pakkuja (s.o tavapärane „hall” piirkond) või kus on olemas mitu lairibaühenduse põhiteenuse pakkujat (s.o tavapärane „must” piirkond). Nagu jaos 3.4 osutatud, on selleks, et lairibaühenduse kasutuselevõtuks antav riigiabi oleks nendes erinevates olukordades eeskirjadele vastav, nõutavad erinevad tingimused.

⁽⁷⁰⁾ Nimetatud ajavahemik tundub vastavat keskmise pikkusega ajavahemikule, mis on vajalik järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtuks linnades. Sellega seoses peaks operaator olema võimeline tõendama, et järgneva 3 aasta pikkuse ajavahemiku jooksul oleks ta teinud vajalikud infrastruktuuriinvesteeringud, et katta selleks ajaks suur osa asjaomastest territooriumist ja elanikkonnast.

edusamme; ülejäänud osa kavandatavast investeeringust tuleks eraldada pärast seda mõistliku aja jooksul (sõltuvalt piirkonna ja projekti eripärast). Pikema ajavahemiku määramine ei oleks asjakohane, kuna see võib ohustada puuduliku ühendusega piirkondade huve võrreldes riigi muude osadega, kus teenindus selliste täiustatud lairibavõrkudega on nõutele vastav. Riiklikud ametiasutused võivad eraõiguslikelt võrguoperaatoritelt nõuda äriplaani esitamist koos infrastruktuuri kasutuselevõtu üksikasjaliku ajakavaga, samuti tõendeid piisavate rahaliste vahendite olemasolu või selle kohta, et kavandatav investeering on usutav ja teostatav.

69. Sama põhimõtte kohaselt peaks piirkonda käsitlema järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „halli” piirkonnana, kui seal on esindatud ainult üks järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrk või see võetakse kasutusele järgmise kolme aasta jooksul ja ühelgi operaatoril ei ole kavas järgmise kolme aasta jooksul teist järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrku kasutusele võtta ⁽⁷¹⁾. Selle hindamisel, kas teised võrguinvestorid võiksid võtta konkreetses piirkonnas kasutusele täiendavaid järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrke, tuleb võtta arvesse kõiki olemasolevaid reguleerivaid või õiguslikke meetmeid, mis võivad olla vähendanud takistusi sellise võrgu kasutuselevõtmisel (juurdepääs kaablikanaliseerimisele, infrastruktuuri jagamine jne).
70. Kui konkreetses piirkonnas on enam kui üks järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrk või see võetakse kasutusele järgmise kolme aasta jooksul, tuleks nimetatud piirkonda üldjuhul käsitleda järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „musta” piirkonnana ⁽⁷²⁾.

3.4. Kokkusobivuse hindamine

71. Kuigi järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud on kvalitatiivselt palju enam arenenud kui olemasolevad tavapärased koaksiaalkaablil põhinevad lairibavõrgud, uurib komisjon järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtuks antava riigiabi riigiabiieskirjadega kokkusobivuse hindamisel ka abi mõju olemasolevatele lairibavõrkudele, võttes arvesse vastastikust asendatavust, mis tundub praegu nii lairiba kui ka järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kaudu pakutavate lairibateenuste puhul võimalik, nagu osutatud punktides 66 ja 67. Lisaks kohaldab komisjon järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude toetamiseks antava riigiabi kokkusobivuse hindamisel ka tasakaalustatuse kriteeriumi [vt punkt 35]. Elukõige uurib komisjon teatatud meetme proportsionaalsuse hindamisel, kas punktis 51 sätestatud tingimused (üksikasjalik kaardistamine ja katvuse analüüs, avatud hankemenetlus, majanduslikult parim pakkumine, tehnoloogia neutraalsus, olemasoleva infrastruktuuri kasutamine, avatud juurdepääsu andmine hulgimüügitasandile, hinnakujunduse võrdlusuring ja tagastusmehhanism) on täidetud. Järgmised punktid on järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude hindamisel aga eriti asjakohased.

3.4.1. Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „valged” piirkonnad: järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtu toetamine puuduliku ühendusega piirkondades

72. Nagu lairiba põhiteenuste puhul, leiab komisjon sõltuvalt tingimustest, mida liikmesriigid täitma peavad (vt punktid 51 ja 71), et meetmed, millega toetatakse järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõttu piirkondades, kus praegu lairibainfrastruktuur puudub või piirkondades, kus olemasolevad lairibaoperaatorid ei pea järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõttu kasumlikuks, kokkusobivaks asutamislepingu riigiabiieskirjadega.
73. Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „valgetes” piirkondades, kus on juba olemas üks lairiba põhivõrk, tuleb liikmesriikidel, kes soovivad anda abi järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude toetuseks, tõendada, et i) nimetatud võrkude kaudu pakutavad lairibateenused ei ole piisavad kodanike ja äriksutajate vajaduste rahuldamiseks kõnealuses piirkonnas (võttes arvesse ka võrkude võimalikku edasist ajakohastamist) ning ii) nimetatud eesmärkide saavutamiseks puuduvad vähem moonutatavad vahendid (sealhulgas eelnev reguleerimine).

⁽⁷¹⁾ Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „hall” piirkond võib tähendada a) piirkonda, kus puudub muu lairibaühenduse põhivõrk peale järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu, ning b) piirkonda, kus on esindatud üks või enam lairibateenuse pakkujat (mida võib pidada tavapäraseks „halliks” või „mustaks” piirkonnaks). Nagu jaos 3.4 osutatud, on selleks, et lairibaühenduse kasutuselevõtuks antav riigiabi oleks nendes erinevates olukordades eeskirjadele vastav, nõutavad erinevad tingimused.

⁽⁷²⁾ Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „must” piirkond võib tähendada piirkonda, kus on üks (tavapärane „hall” piirkond) või enam (tavapärane „must” piirkond) lairibateenuse pakkujat. Nagu järgnevalt osutatud, on selleks, et lairibaühenduse kasutuselevõtuks antav riigiabi oleks nendes erinevates olukordades eeskirjadele vastav, nõutavad erinevad tingimused.

3.4.2. Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „hallid” piirkonnad: vajadus üksikasjalikuma analüüsi järele

74. Piirkondades, kus üks erainvestor on juba võtnud kasutusele järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu või võtab selle kasutusele järgmise kolme aasta jooksul (vt punkt 68) ja juhul kui ühelgi erainvestoril ei ole kavas võtta kasutusele teist järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrku järgmise kolme aasta jooksul, peab komisjon koostama üksikasjalikuma analüüsi, et kontrollida, kas riiklikku sekkumist võib sellistes piirkondades pidada kokkusobivaks riigiabieskirjadega. Riiklik sekkumine võib sellistes piirkondades olemasolevad investorid tahaplaanile suruda ja moonutada konkurentsi.
75. Selleks et komisjon saaks meedet riigiabieskirjadega kokkusobivaks pidada, peaksid liikmesriigid olema võimelised tõendama esiteks, et olemasolev või kavandatud järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrk ei ole või ei oleks piisav kodanike ja äriksutajate vajaduste rahuldamiseks kõnealuses piirkonnas, ning teiseks, et nimetatud eesmärkide saavutamiseks puuduvad vähem moonutatavad vahendid (sealhulgas eelnev reguleerimine). Üksikasjaliku hindamise raames hindab komisjon eelkõige, kas:
- a) üldised turutingimused vastavad nõuetele ning vaatleb muu hulgas olemasoleva järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu kaudu pakutava lairibaühenduse hindade taset, kodu- ja äriksutajatele pakutavate teenuste liike ning nendega seotud tingimusi ning seda, kas on olemas või võib tekkida nõudlus uute teenuste järele, mida olemasolev järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu operaator ei suuda rahuldada;
 - b) kolmandatele isikutele pakutakse tegelikku juurdepääsu võrgule või kas juurdepääsutingimused (reguleeritud ja reguleerimata juurdepääs) takistavad tegelikku konkurentsi, juhul kui riiklik reguleeriv asutus ei ole turgu eelnevalt reguleerinud;
 - c) üldised turutõkked välistavad teiste järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrku investeerijate võimaliku turule sisenemise;
 - d) juba olemasolev järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrk ehitati nii, et kaablikanalisisatsiooni kasutamise/juurdepääs kaablikanalisisatsioonile põhines eelistusel ja teised võrguoperaatorid ei saanud juurdepääsu kaablikanalisisatsioonile või ei saanud neid jagada;
 - e) olemasoleva võrguettevõtja suhtes pädevate riiklike reguleerivate või konkurentsiasutuste poolt võetud mis tahes meetmete ja/või parandusmeetmete abil on nimetatud probleeme võimalik lahendada.

3.4.3. Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „mustad” piirkonnad: riikliku sekkumise vajadus puudub

76. Piirkondade puhul, kus on olemas enam kui üks järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrk või kus erainvestorid võivad olla kasutusele võtnud konkureerivaid järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrke, arwab komisjon, et täiendava riiklikult rahastatud konkureeriva järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu toetamine tõenäoliselt moonutab konkurentsi suurel määral ja ei sobi kokku riigiabieskirjadega.

3.4.4. Olemasolevate (lairibaühenduse põhivõrkude) „mustade” piirkondade erijuhtum: mõned täiendavad tagatised

77. Komisjon käsitleb tavapäraseid „musti” piirkondi, st piirkondi, kus praegu edastavad lairibateenuseid konkureerivad lairibainfrastruktuurid (xDSL ja kaabelvõrgud), piirkondadena, kus olemasolevatel võrguoperaatoritel peaksid olema piisav stiimul ajakohastada oma tavapärased lairibavõrgud kiiresti järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudeks, et nad saaksid sinna üle viia oma olemasolevad kliendid. Sellistes piirkondades ei peaks täiendav riiklik sekkumine põhimõtteliselt vajalik olema.
78. Liikmesriigid võivad selle argumendi siiski kummutada, näidates, et olemasolevad lairibaühenduse põhivõrkude operaatorid ei kavanda investeeringuid järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudesse eeloleva kolme aasta jooksul, ning tõendades, et näiteks see, kuidas olemasolevad võrguinvestorid on kasutajate nõudmistele vastava suurema kiiruse saavutamiseks viimaste aastate jooksul oma lairibainfrastruktuuri investeerinud, ei ole rahuldav. Sellisel juhul tuleb järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtuks antava riikliku toetuse suhtes kohalda punktis 75 nimetatud üksikasjalikku analüüsi ja see peab vastama jaos 3.4.5 täpsemalt esitatud tingimustele.

3.4.5. Meetme kujundamine ja vajadus piirata konkurentsimoontust

79. Sarnaselt poliitikale, mida järgitakse lairibaühenduse põhivõrkude kasutuselevõtu puhul, võib ka järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtuks antav riigiabi olla asjakohane ja põhjendatud, tingimusel, et täidetud on mitmed põhitingimused. Välja arvatud selliste järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „valgete” piirkondade puhul, mis on „valged” piirkonnad ka lairibaühenduse põhivõrkudega seoses (kus lisanõudeid ei ole vaja esitada), leiab komisjon, et lisaks tingimustele, mis on sätestatud jaos 2.3.3, eelkõige punktis 51 (*üksikasjalik kaardistamine ja katvuse analüüs, avatud hankemenetlus, majanduslikult parim pakkumine, tehnoloogia neutraalsus, olemasoleva infrastruktuuri kasutamine, avatud juurdepääsu andmine hulgimüügitasandile, hinnakujunduse võrdlusuuring ja tagastusmehhanism*), on tarvis täita ka järgmised tingimused:

- Vastutasuks riikliku toetuse eest peaks abisaajal olema kohustus anda kolmandatele isikutele tegelik hulgimüügitasandi juurdepääs vähemalt seitsmeks aastaks. Eelkõige peaks juurdepääsu andmise kohustus sisaldama õigust kasutada kaablikanaliseerimise või kaablikappe, et anda kolmandatele isikutele lisaks aktiivsele infrastruktuurile juurdepääs ka passiivsele infrastruktuurile. Kõnealune kohustus ei mõjuta ühtegi sarnast võimalikku reguleerivat kohustust, mille riiklik reguleeriv asutus on kehtestanud asjaomasel turul tegeliku konkurentsi edendamiseks, ega meetmeid, mis on võetud pärast nimetatud ajavahemiku lõppu⁽⁷³⁾. „Avatud juurdepääsu” kohustus on veelgi olulisem selleks, et tegeleda ajutise vastastikuse asendatavusega olemasolevate ADSLi operaatorite pakutavate teenuste ja tulevaste järgmise põlvkonna võrguoperaatorite pakutavate teenuste vahel. Avatud juurdepääsu kohustusega tagatakse, et ADSLi operaatorid saavad kanda oma kliendid üle järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrku niipea, kui subsideeritud võrk on olemas, ja seega saavad nad alustada oma tulevikuinvesteeringute kavandamist, kannatamata tegelike konkurentsitakistuste all.
- Lisaks peaksid liikmesriigid hulgimüügitasandi juurdepääsu tingimuste määramisel konsulteerima asjaomase riikliku reguleeriva asutusega. Riiklikud reguleerivad asutused peaksid tulevikus jätkama kas eelnevat reguleerimist või jälgima väga hoolikalt konkurentsitingimusi tervel lairibaühenduse turul ning võtma vajaduse korral asjakohaseid parandusmeetmeid vastavalt kohaldatavale reguleerivale raamistikule. Nõudega, et juurdepääsutingimused peaks kohaldatavate ühenduse eeskirjadega kooskõlas heaks kiitma või kehtestama riiklik reguleeriv asutus, tagab liikmesriik selle, et kõikidel asjaomase riikliku reguleeriva asutuse kindlaks määratud lairibaühenduse turgudel kehtivad kui mitte ühtsed, siis väga sarnased juurdepääsutingimused.
- Lisaks peaks riigiabi saav järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu arhitektuur, olenemata tüübist, toetama tegelikku ja täielikku kliendiliini eraldamist ning kõiki erinevat tüüpi võrgujuurdepääse, mida operaatorid võivad vajavad (muu hulgas juurdepääsu kaablikanaliseerimisele, kiudoptikale ja bitivõrguühendusele). Seoses sellega tuleks märkida, et „mitmekiuline” arhitektuur võimaldab juurdepääsu taotlejate täielikku sõltumatust kiire lairibateenuse pakkumisel ja soodustab seega pikaajalist jätkusuutlikku konkurentsi. Samuti lubab mitmekiulistel liinidel põhineva järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu kasutuselevõtt kasutada nii kakspunkt- (*point-to-point*) kui ka mitmikühenduse (*point-to-multipoint*) topoloogiat ning ei sõltu seega ühest konkreetsest tehnoloogiast.

4. ÜLEMINEKUSÄTTED

80. Käesolevaid suuniseid kohaldatakse alates järgmisest päevast pärast nende avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

81. Komisjon kohaldab käesolevaid suuniseid kõikide teatatud abimeetmete suhtes, mille kohta ta peab tegema otsuse pärast seda, kui suunised on *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatud, isegi kui projektidest on teatatud enne kõnealust kuupäeva.

⁽⁷³⁾ Riiklik reguleeriv asutus peaks sel juhul võtma arvesse võimalust, et konkreetset tingimust, mille tõttu abi andmist asjaomase infrastruktuuri operaatorile peeti kunagi põhjendatuks, ei pruugi olla veel kadunud.

82. Kooskõlas komisjoni teatisega kohaldatavate eeskirjade kindlaksmääramise kohta õigusvastase riigiabi hindamiseks ⁽⁷⁴⁾ kohaldab komisjon käesolevaid suuniseid sellise teatamata abi suhtes, mis on antud pärast teatise avaldamist.

5. LÕPPSÄTTED

83. Hiljemalt kolme aasta jooksul pärast käesolevate suuniste avaldamist vaatab komisjon need turu, tehnoloogia ja õiguslike aspektide arengust lähtudes uuesti läbi.
-

⁽⁷⁴⁾ EÜT C 119, 22.5.2002, lk 22.